

KAMU DÜZENİ KAVRAMININ SPORTİF FAALİYETLER YÖNÜNDEN ETKİLERİ (İDARE HUKUKU ODAKLI BİR ANALİZ)

*Dr. Öğr. Üyesi Onur KAPLAN**

ÖZET

Tarih boyunca insanlar tarafından yapılan sportif faaliyetlerin, günümüzde sosyal ve ekonomik yönden değer arz etmesi ve belirli hallerde içerdiği rekabet unsuru bağlamında düzenli bir şekilde yapılması, bu disipline özgü bazı kuralların varlığıyla mümkün olmuştur. İnsanların sportif faaliyetlerde bulunma ihtiyacının yanında, zaman içinde bu faaliyetlerin yapılabildiği elverişli ortamın oluşturulması da bir gereklilik olarak ortaya çıkmıştır. Özellikle profesyonel anlamda sportif faaliyetler icra edilirken; sporcular, antrenörler ve seyirciler gibi pek çok aktör bir arada yer almaktadır. Bu kapsamda sportif faaliyetlerin yerine getirilmesi sürecinde bu öznelere birbirleriyle olan ilişkilerinin hukuki olarak düzenlenmesi ve olası hukuka aykırı durumların önüne geçilmesi bakımından, idari makamların bazı pozitif yükümlülükleri söz konusu olmaktadır. İdari makamlar tarafından yerine getirilen ve tarihsel olarak öncel nitelikte olan kamu güvenliğine dair faaliyetler, kamu düzeni olgusunun korunması, bozulmuşsa yeniden sağlanmasına yönelmektedir. Bu doğrultuda sportif faaliyetler yerine getirilirken veya yerine getirilmeden önceki aşamada idari makamların, kamu düzeninin bozulmamasına yönelik olarak bazı tedbirler alması ve gerektiğinde anayasa ve ilgili kanunlardaki sınırlamalara bağlı olmak kaydıyla bireylerin temel hak ve hürriyetlerine müdahale edebilmesi gündeme gelmektedir. Bu kapsamda çalışmada, öncelikle sportif faaliyetler ve kamu düzeni kavramı arasındaki hukuki ilişki ele alınacak; sonrasında yargı kararlarından yararlanmak suretiyle sportif faaliyetler bakımından kamu düzeni kavramının etkilerinin neler olduğu irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Spor, İdari Faaliyet, Kamu Gücü, Kamu Düzeni, Sorumluluk

* Dr. Öğr. Üyesi, Yaşar Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Ana Bilim Dalı, onur.kaplan@yasar.edu.tr,
ORCID ID: 0000-0003-1252-6352

**EFFECTS OF THE CONCEPT OF PUBLIC ORDER ON SPORTIVE
ACTIVITIES**

(AN ANALYSIS FOCUSED ON ADMINISTRATIVE LAW)

ABSTRACT

Throughout history, the fact that sports activities carried out by people have social and economic value today and that they are carried out regularly in the context of the competition element included in certain situations, has been possible with the existence of some rules specific to this discipline. In addition to the need for people to engage in sports activities, it has become a necessity to carry out these activities in a certain order. Especially in professional sports activities, many actors such as athletes, coaches and spectators take part together. In this context, in the process of performing sports activities, administrative authorities have some positive obligations in terms of legally regulating the relations of these subjects with each other and preventing possible illegal situations. Activities for the protection of the security, which has historically been a priority in administrative activities, tend to protect the phenomenon of public order, if it is disturbed, to restore it. In this respect, while the sports activities are being carried out or at the stage before they are carried out, the administrative authorities may take some measures to prevent the deterioration of public order and, when necessary, intervene in the fundamental rights and freedoms of individuals, subject to the restrictions in the constitution and laws. In this context, firstly, the legal relationship between sports activities and the concept of public order will be discussed in this study; afterward, the effects of the concept of public order in terms of sports activities will be examined using judicial decisions.

Keywords: Sport, Administrative Actions, Public Power, Public Order, Responsibility

GİRİŞ

Spor, bireylerin fiziksel hareketlerle icra ettiği, belirli fiziksel güçlüğü ve becerileri içeren bir faaliyettir⁴¹. Bu kapsamda spor, “*amacı kendinde olan ve yapanın o etkinliği gerçekleştirmekle haz duyduğu bir eylem*”⁴² olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle, temel olarak hareket unsurunun⁴³ yanında içerisinde rekabet unsuru barındırması sebebiyle rekabet sporu olarak da karşımıza çıkabilen sportif faaliyetler, belirli kurallara bağlı biçimde ve nizami olarak yerine getirilebilmektedir⁴⁴. Bu kapsamda, hukuk disiplini daha çok ilgilendiren rekabet sporlarında⁴⁵, küreselleşme olgusu çerçevesinde uluslararası bazı kuruluşlar tarafından oluşturulan kuralların uygulanması da söz konusu olabilmektedir⁴⁶. Bunun yanında her ne kadar sportif faaliyetlerin tabi olduğu kurallar açısından yeknesak bir tanımlama yapılamazsa da bu kurallar bütünü, “*oyun kuralları*” kavramı veya “*spor ve hukuk*” ilişkisi çerçevesinde önem arz ettiği ifade

⁴¹ **Terlemez, Murat/Yorulmazlar, Mehmet M.:** Türkiye’de Sportif Küreselleşmenin Etkileri, International Journal of Social Science, Cilt:3, Sayı:2, 2020, s. 82. Spor kavramının tarihçesi hakkında bkz. **McComb, David G.:** Sports: An Illustrated History, Oxford University Press, Oxford, 1998, s. 13.

⁴² **Erdemli, Atilla:** Spor Nedir?, Spor Hukuku Dersleri (Ed. Erkiner, Kısmet/Soysüren, Ali), Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, İstanbul, 2007, s. 15. Ayrıca bkz. **Snyder, Eldon E./Spretizer, Elmer:** Sociology of Sport: An Overview, The Sociological Quarterly, Cilt:5, Sayı:4, 1974, s. 469; **Aydın, Zübeyt:** Spor ve Spor Politikaları, Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu “Av. Akın Ataksoy” Armağanı (Ed. Çağlar, Tacar), Ankara Barosu Yayınları, Ankara, 2015, s. 179.

⁴³ **Schulkin, Jay:** Sport: A Biological, Philosophical, and Cultural Perspective, Columbia University Press, New York, 2016, s. 2.

⁴⁴ **Özdemir Kocasakal, Hatice:** Sportif Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü ve Spor Tahkim Mahkemesi (CAS), Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2013, s. 2. Bununla birlikte, rekabet unsuru taşımayan bireysel faaliyet olarak yapılan sportif faaliyetlerin de tamamen kurallardan ayrık olduğunu söylemek güçtür. Bkz. **Şenol, Talay:** Spor Hukuku ve Spor Etiği Işığında Fair Play, Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Av. İsmail İnan Armağanı (Ed. Çağlar, Tacar), Ankara Barosu Yayınları, Ankara, 2013, s. 707-708.

⁴⁵ **Özdemir Kocasakal,** s. 3.

⁴⁶ **Foster, Ken:** Is There a Global Sports Law?, Entertainment Law, Cilt:2, Sayı:1, 2003, s. 2. Ayrıca bkz. **Gürten, Kadir/Erenel, Ege:** Lex Sportiva: Spor Hukukunun Küreselliği”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:3, Sayı:1, 2012, s. 297-298; **Erkiner, Kısmet:** Spor Hukuku’nun Çoğulluğu, Spor Hukuku Dersleri (Ed. Erkiner, Kısmet/Soysüren, Ali), Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, İstanbul, 2007, s. 185.

edilebilir⁴⁷. Esasen, spor ve hukuk ilişkisi bağlamında bu kurallar, spor endüstrisinin ve spor organizasyonlarının yapısının anlaşılmasının yanında düzenin sağlanmasında da yarar sağlamaktadır⁴⁸.

Gerçekten, bireylerce yapılan sportif faaliyetlerin nizami olarak gerçekleştirilmesi yönünden, hukuk kurallarına koşut biçimde “ *tarafların müsabaka organizasyonuna ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmemeleri veya sporcuların veya diğer ilgililerin oyun kurallarını ihlal etmeleri halinde uygulanmak üzere*⁴⁹” disiplin kurallarına da yer verilmiştir. Bu doğrultuda, oyun kurallarından veya sportif faaliyetlerin yapılması bakımından uygulanması gereken hukuk kurallarından bahsedilse de bu kuralların doğru biçimde uygulanabilmesi için; bireysel ya da özel bir çıkardan farklı biçimde “*spor yapılmasına elverişli ortamın oluşturulması*⁵⁰” lazımdır. Başka bir deyişle, insanların kendini gerçekleştirebilmesi, geliştirebilmesi hakkına koşut biçimde özgün bir yaşama olayı olarak spor faaliyetlerinde⁵¹ bu kuralların uygulanması açısından elverişli ortamın sağlanması; hukuk düzeni açısından, devlete atfedilen pozitif yükümlülüğün varlığını gerektirmektedir⁵². Bu yönüyle, kamu düzeninin sürekliliğinin sağlanması ve bu sayede kamu yararının karşılanması⁵³ bağlamında “*sportif faaliyetlere dahil sùjelerin*

⁴⁷ **Healey, Deborah:** Sport and the Law, 3. Baskı, UNSW Press, Sydney, 2005, s. 8-9; **Gürten/Erenel,** s.302. Spor ve hukuk ilişkisinin tarihsel gelişimi bakımından ayrıca bkz. **Parrish, Richard:** Sports law and policy in the European Union, Manchester University Press, Manchester, 2003, s. 205.

⁴⁸ **Wong, Glenn M.:** Essentials of Sports Law, 4. Baskı, Praeger, Oxford, 2010, s. 3.

⁴⁹ **Bıçakçı, Levent:** Sporda Disiplin ve Siyaseti, Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu “Av. Atılâ Elmas” Armağanı, (Ed. Çağlar, Tacar vd.), Ankara, 2012, s. 178-179.

⁵⁰ **Günday, Metin:** İdare Hukuku, 11. Baskı, İmaj Yayıncılık, Ankara, 2017, s. 290.

⁵¹ **Erdemli, Atilla:** Temel İnsan Hakları ve Spor, Spor Hukuku Dersleri (Ed. Erkiner, Kısmet/Soysüren, Ali), Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, İstanbul, 2007, s. 30.

⁵² **Öztek, Selçuk:** Devlet ve Sportif Faaliyet, Spor Hukuku Yazıları: Av. Kısmet Erkiner Armağanı, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul, 2014, s. 17.

⁵³ **Atay, E. Ethem:** İdare Hukukuna İlişkin Temel Tespitler ve Bu Hukuk Dalının Belli Başlı Özellikleri, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:11, Sayı:1-2, 2007, s. 510.

*faaliyetlerinden ötürü birbirleriyle olan ilişkilerinin düzenlenmesi gereksinimi*⁵⁴”, spor hukukuyla ilintili olmanın yanı sıra idare hukukunu da ilgilendirmektedir⁵⁵.

Türk hukuku açısından 1982 Anayasası (“AY”) md.59’da ifade edildiği üzere “Devlet, her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder”. Gerçekten, bireylerin yalnızca bedensel gereksinimleri olarak değil; aynı zamanda ruhsal gereksinimlerinin karşılanması bakımından “harekete zorunlu olma”⁵⁶ hali söz konusudur. Dolayısıyla bireylerin bu gereksinimlerinin karşılanması noktasında –sosyal ve ekonomik haklar ve ödevler başlığı altında düzenlenen AY md.59 hükmü çerçevesinde spor yapılmasının teşvik edilmesi yönünden– devletin pozitif yükümlülüğü bulunduğu gibi⁵⁷, gerekli tedbirlerin alınması bakımından da yükümlülüğü söz konusudur. Zira bireylerin spor yapma hakkını da içerir biçimde⁵⁸ AY md.17 çerçevesinde maddi ve manevi varlığını korunması ve geliştirilmesi, yani ruhsal ve fiziksel yönden sağlıklı olması; bireylere elverişli imkanların sağlanması,

⁵⁴ **Kocasakal, Ümit:** Spor Hukukunun Özellikleri Çerçevesinde Tahkim Yargılaması ve Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu, İstanbul Barosu Dergisi Spor Hukuku Özel Sayısı, İstanbul, 2007, s. 41.

⁵⁵ Bu anlamda, bu çalışmada “*kamu düzeni*” kavramının milletlerarası özel hukuk çerçevesinde (Bkz. **Dönmez, Kazım Y.:** Spor Uyuşmazlıklarına İlişkin Yabancı Mahkeme ve Hakem Kararların Tanınması ve Tenfizi, Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Av. İsmail İnan Armağanı (Ed. Çağlar, Tacar), Ankara Barosu Yayınları, Ankara, 2013, s. 253.) ya da usulî boyutuyla ilgileneilmeyecek olup, idare hukuku perspektifiyle analiz yapılacaktır.

⁵⁶ **Erdemli,** Spor Nedir?, s. 13.

⁵⁷ Nitekim bu sebepten ötürü Danıştay’ın vermiş olduğu bir kararda “*Köy Kanununun 14 üncü maddesinin 24 üncü bendi ile köyde spor yaptırılması görevi de verildiğinden spor sahası için yapılan kamulaştırmada mevzuata aykırılıktan söz edilemeyeceği*” ifade edilmiştir. D6D. E.1985/853, K.1985/1492, T.19.12.1985, Danıştay Dergisi, Sayı:62-63, s. 236. Ayrıca bkz. **Ertas, Şeref/Petek, Hasan:** Spor Hukuku, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2017, s. 53. Belirtmek gerekirse, 1924 ve 1961 Anayasalarında “*spor*” kavramına ilişkin herhangi bir düzenleme yer almadığı gibi, devlete bu yönde bir pozitif yükümlülük de getirilmemiştir. Bkz. **Gök, Yasemin/Sunay, Hasan:** Türkiye ve Fransa’da Uygulanan Spor Yönetiminin Kamu Yönetimi Açısından Karşılaştırılması, Spor metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt:8, Sayı:1, 2010, s. 9 vd.

⁵⁸ **Akyıldız, Ali:** Sporun Hukuku ve Yargısı, Av. Ömer Remzi Arıkan Armağanı (Ed. Çağlar, Tacar), Ankara Barosu Yayınları, Ankara, 2013, s. 63; **Memiş Kartal, Pınar:** Bir Hak Olarak Spor Faaliyeti, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi (MÜHFHAD), Cilt:26, Sayı:2, 2020, s. 537.

çevre kirliliğinin önlenmesi, sağlıklı kent ortamı yaratılmasıyla mümkündür⁵⁹. Bu da spor hakkının amatör veya profesyonel düzeyde bireylerce kullanılabilmesi açısından “*temel hak ve hürriyetlerin gereği gibi kullanılabilirdiği bir düzeni*” akla getirmektedir⁶⁰. Esasen spor hakkının kullanılabilirdiği bir ortamın sağlanması, birey-devlet ilişkisinin yanında bireyler arasındaki hukuki ilişkileri de dikkate alan birey odaklı devlet kavramının getirdiği bir sonuçtur⁶¹. O halde, insan haklarının geçirdiği tarihsel evrim dikkate alındığında⁶², bireylerce yapılan sportif faaliyetler bakımından “*elverişli ortamın (=sporun belirli bir nizam içerisinde yapılabilirdiği düzenin) oluşturulması*” için idari makamlar tarafından belirli tedbirlerin alınması gerekliliğinden bahsedilebilir⁶³.

Bu anlamda çok boyutlu bir hukuki kavram olan kamu düzeni kavramının, yine pek çok konu ve disiplinle bağlantılı olan spor ve spor hukuku kavramları⁶⁴ yönünden değer arz ettiği söylenebilecektir. Zira Günday’ın deyimiyile kamu düzeni, “*toplumun dış ve maddi düzeni olarak umumi veya umuma açık yerlerde bireylerin güvenlik, dirlik ve esenlik içinde ve sağlıklı olarak yaşamalarını*”⁶⁵ ifade ettiğinden; spor faaliyetlerinin yapıldığı yerleri de bu kapsamda ele almak gerekecektir⁶⁶. Nitekim 2559 sayılı Polis

⁵⁹ **Akkurt, Kemal:** Yerel Yönetimler ve Spor, Av. Ömer Remzi Arıkan Armağanı (Ed. Çağlar, Tacar), Ankara Barosu Yayınları, Ankara, 2013, s. 45.

⁶⁰ Bu noktada devletin pozitif hukuk kurallarıyla öngörülen yükümlülüğünün varlığı yanı sıra profesyonel biçimde yapılan ve devletin yanında bazı özel hukuk kişilerinin de dahil olduğu bir spor alanının da bulunduğunu vurgulamak gerekecektir. **Memiş Kartal**, s. 538.

⁶¹ **Tezcan, Durmuş/Erdem, M. Ruhan/Sancakdar, Oğuz vd.:** İnsan Hakları El Kitabı, 9. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 49.

⁶² **Tezcan/Erdem/Sancakdar vd.**, s. 35.

⁶³ **Akyıldız**, (2013), s. 63.

⁶⁴ **Vieweg, Klaus:** Spor Hukukunun Büyüsü, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:1, Sayı:1, 2010, s. 1.

⁶⁵ **Günday**, s. 290.

⁶⁶ Benzer yönde; **Carius, Manuel:** Police administrative et activités sportives de pleine nature, Revue Juridique de l’Environnement, Sayı:2, 2001, s. 177. Bununla birlikte Türk hukukunda, her ne kadar toplu olarak yapılan bir faaliyet olsa da spor faaliyetlerinin toplantı ve gösteri yürüyüşlerinden farklı nitelikte olduğunun vurgulanması gerekir. Nitekim 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu md.4’te “*spor faaliyetleri ile bilimsel, ticari ve ekonomik amaçlarla yapılan toplantıların*” bu kanun hükümlerine tabi olmadığı ifade edilmiştir. Ayrıca bkz. D10D. E.1995/300, K.1997/909, T.13.03.1997, (<https://legalbank.net>), Legalbank İçtihat Bilgi Bankası, Erişim T. 04.02.2021.

Vazife ve Salâhiyet Kanunu⁶⁷ md.1’de “*polis, asayışı amme, şahıs, tasarruf emniyetini ve mesken masuniyetini korur. Halkın ırz, can ve malını muhafaza ve ammenin istirahatini temin eder*” ifadesi yer almakta olup, spor müsabakalarının yapıldığı alanlar bunun haricinde bırakılmamaktadır. Ne var ki, kamu düzeni ihlal edilebilen bir yapıya sahip olduğundan; spor faaliyetlerinin yapılması aşamasında ortaya çıkan bazı olaylar nedeniyle bireylerin temel hak ve hürriyetlerini gereği gibi kullanamaması söz konusu olabilir. Bu nedenle de AY md.17/1, md.42/1 ve md.59 hükümleriyle bağlantılı olarak⁶⁸ başta bireylerin sahip olduğu spor hakkı olmak üzere çeşitli temel hak ve hürriyetlerine, idari makamlar tarafından AY md.13’e uygun biçimde çeşitli müdahalelerde bulunması gerekebilir⁶⁹.

Bu bağlamda kanunda öngörülmek şartıyla, sportif faaliyetlerle ilintili temel hak ve hürriyetlerin özüne dokunmayacak şekilde gerçekleştirilecek bu müdahale olgusu⁷⁰, kamu düzeni kavramının çeşitli unsurlarından hareketle somutlaşabilmektedir. O halde, şu sorulara yanıt aramak gerekecektir: (i). çeşitli mülahazalar etrafında kapsamı genişleyen kamu düzeni kavramı açısından, “*spor kamu düzeninin*” varlığından bahsedilebilir mi, bahsedilebilirse bunun sonuçları neler olabilir?, (ii). spor disiplin kurallarının varlığı karşısında kamu düzeni kavramının ne şekilde ele alınması

⁶⁷ RG.14.07.1934-2751.

⁶⁸ AY md.17/1 “*Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir*”. AY md.42/1 “*Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz*”. AY md.59 “*Devlet, her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder. Devlet başarılı sporcuyla korur. Spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı ancak zorunlu tahkim yoluna başvurulabilir. Tahkim kurulu kararları kesin olup bu kararlara karşı hiçbir yargı merciine başvurulamaz*”.

⁶⁹ **Çağlayan, Ramazan:** Spor Hukuku, Asil Yayıncılık, Ankara, 2007, s. 25. Bu çerçevede bireylerle idari makamlar arasında temel hak ve hürriyetlere yoğun bir müdahale içermesi nedeniyle çeşitli sorunlara neden olan idari kolluk faaliyeti yerine getirilirken; “*kamu düzeni ile temel hak ve hürriyetler arasında uzlaştırıcı bir dengenin kurulması*” icap eder. **Sancakdar, Oğuz/Önüt, Lale Burcu/Us Doğan, Eser vd.:** İdare Hukuku Teorik Çalışma Kitabı, 9. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s. 732.

⁷⁰ Temel hakların düzenlenmesi ve sınırlanması konusunda “*müdahale*” kavramına verilen anlam için bkz. **Bilgen, Pertev:** İdare Hukuku Dersleri, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1999, s. 48. Ayrıca bkz. **Sancakdar, Oğuz:** İdari Cezaların Yaptırım Teorisindeki Yeri ve Türk Hukuku’ndaki Anayasal Temeller, İstanbul Kültür Üniversitesi İdari Ceza Hukuku Sempozyumu (Ed. Ulusan, İlhan/Başaran Yavaşlar, Funda), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2009, s. 105.

gerekmektedir?, (iii). spor müsabakalarında yapılan doping ve şike fiilleri, kamu düzenini ihlal eder nitelikte midir?, (iv). kamu düzeninin geleneksel unsurları arasında sayılan genel sağlık, genel güvenlik ya da dirlik-esenlik unsurları sportif faaliyetler bakımından yargı kararlarında nasıl değerlendirilmiştir ve bu konuda değişen paradigmalardan hukuki dayanağı nedir?, (v). kamu düzeni kavramı, rekabet ögesi barındıran sportif faaliyetlerin dışında bireysel ya da toplu olarak yapılan ve fakat rekabet ögesi barındırmayan faaliyetler açısından da sonuç doğurabilir mi? Bu doğrultuda, çalışmanın devamında kamu düzeni kavramı, unsurlarıyla birlikte ele alınarak bu sorulara yanıt aranacaktır.

I. KAMU DÜZENİ KAVRAMININ SPORTİF FAALİYETLER YÖNÜNDEN ÖNEMİ

Devletin genel anlamda spora olan ilgisindeki artışa rağmen spor için kamu politikasının analizinde akademik ilgide eşdeğer bir artış yaşanmamıştır⁷¹. Oysa, bireylerce spor hakkının gereği gibi kullanılabilmesi açısından; devlet tarafından elverişli ortamı sağlayacak biçimde doğru kamu politikasının oluşturulması önem arz etmektedir⁷². Bu kapsamda idari makamların sportif faaliyetler yönünden icra edeceği idari faaliyetlerde önemli yeri bulunan kamu düzeni kavramı açısından bir irdeleme yapılması gerekir. Belirtmek gerekirse, idari makamların kamu düzeninin korunmasına yönelik faaliyetleri; sporcular, seyirciler ve diğer aktörler açısından bütünlüğü sağlamanın yanı sıra spor kavramının sosyal değerini muhafaza etmesine yardımcı olur⁷³. Gerçekten, sportif faaliyetlerin; yapılmasından önceki aşamada ve yapılışı esnasında ya da sonrasında kamu düzeninin oluşturulması, söz konusu faaliyetlerin icrasını kolaylaştıracak, ayrıca sportif katılımın ve sporun olumlu değerlerinin artmasını sağlayacaktır⁷⁴. Her ne kadar sportif faaliyetlerin yapılması hususunda bireylerin spor

⁷¹ **Houlihan, Barrie:** Public Sector Sport Policy Developing a Framework for Analysis, International Review For the Sociology of Sport, Cilt:40, Sayı:2, 2005, s. 164.

⁷² **Ayanoğlu, Taner:** The Scope and Limits of the Right to Sport in Turkish Law, Annales de la Faculté de Droit d'Istanbul, Sayı:68, 2019, s. 5.

⁷³ **Lestrelin, Ludovic/Sallé, Loïc:** Le sport et ses valeurs: mobilisation des acteurs et élaboration d'un consensus, Le sport est-il éducatif?, Rouen, PUR, 2004, s. 224.

⁷⁴ **Lestrelin/Sallé,** s. 226.

yapma iradesi ve spor hakkını kullanması, belirli risklerin kabulü anlamına gelse de⁷⁵ spor faaliyetlerinin icrasında ortaya çıkabilecek ihlallerin kamu düzenini bozma ihtimali, göz önünde bulundurulması gereken ve bu doğrultuda yetkili idari makamların tedbir/tedbirler almasını gerektiren bir durumdur. Başka bir deyişle, öncesinde karışıklığın olmadığı ve düzenin olduğu bir ortamı ifade eden kamu düzeni kavramının bozulmaması için idari makamların birtakım pozitif yükümlülükleri bulunmaktadır⁷⁶. Bu husus ise, tek başına oyun kurallarıyla yahut sportif faaliyetlere ilişkin özgün yaptırım sistemiyle⁷⁷ açıklanamayacak; aynı zamanda kamu gücü kullanımı içeren belirli irade açıklamalarının veya fiillerin yapılmasıyla anlam kazanacaktır.

Doktrinde Zanobini'nin vurguladığı üzere, “*amme intizamı tabiri, Devletin ve Devlet teşkilâtının ve hatta umumi sulh ve nizamın muhafazası ile alâkadar olan her şeyi ifade eder*”⁷⁸. Bu doğrultuda, kamu düzeni kavramının tanımlanması açısından ifade edilen genel güvenlik, genel sağlık, dirlik-esenlik unsurları yanında çeşitli unsurlar da kullanılabilir⁷⁹. Çoğu halde bu kavramın içeriği; ekonomi, çevre gibi çeşitli alt temalar kullanılarak farklı adlandırmalarla (örneğin ekonomik kamu düzeni⁸⁰, imar düzeni⁸¹) somutlaştırılabilmektedir. Sportif faaliyetler yönünden ise, “*spor kamu düzeni*”

⁷⁵ **Mandin, François:** Le traitement juridique du risque sportif: de l'individualisation à la socialisation du risque, Les Cahiers de Droit du Sport, CDS 8, Les Presses Universitaires d'Aix-Marseille, 2007, s. 27.

⁷⁶ **Guettier, Christophe:** Droit administratif, Montchrestien, Paris, 1998, s. 138.

⁷⁷ **Reinhart, Michael:** Sportif Faaliyetler Sırasındaki Yaralanmalar ve Kazalarda Ceza Takibatı Yapılmasında Kamu Menfaati (çev. Özbek, V. Özer), Spor ve Ceza Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004, s. 58.

⁷⁸ **Zanobini, Guido:** İdare Hukuku Cilt-I: Umumiyet İtibarile İdarî Nizam (Çev. Akgüç, Atıf/Erman, Sahir), İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1945, s. 5.

⁷⁹ **Okay Tekinsoy, Özge:** Kolluk, İdare Hukuku (Ed. Yıldırım, Turan), 7. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, s. 476.

⁸⁰ **Tan, Turgut:** Sözleşme Özgürlüğüne Kamunun Müdahalesi, Prof. Dr. Yıldırım Uler'e Armağan, Yakın Doğu Üniversitesi Yayınları, Lefkoşa, 2014, s. 513.

⁸¹ **Sancakdar/Önüt/Us Doğan vd.,** s. 731.

şeklinde bir ifade kullanılabilirse⁸² de esasen bu ifade kullanımının içeriği yine daha önce belirtilen mülahazalardan hareketle somutlaştırılacaktır.

Belirtmek gerekirse, spor hukukunda disiplin kurallarının varlığı ve bu kurallara uyma yükümlülüğü de kimi hallerde kamu düzeninin sağlanması hususuyla kesişmekle birlikte tam olarak aynı değeri ifade etmemektedir. Şüphesiz, disiplin kurallarının uygulanması neticesinde ilgili spor faaliyetini gerçekleştiren kişilerce spor kurallarına aykırı davranılmasının önüne geçilebilir⁸³. Bu yönüyle de her durumda sporda disiplinin sağlanması ile kamu düzeninin bozulmaması amacına yönelik faaliyetleri ayırmak kolay değildir. Bununla birlikte, her spor kuralı ihlali, kamu düzeninin bozulması neticesini doğurmamaktadır. Kaldı ki, bu hallerde bozulan kamu düzeninin yeniden sağlanması sadece sporda disiplinin sağlanması amacına yönelmemektedir. Ayrıca, idari makamların, örneğin genel sağlık mülahazası sebebiyle kişilerin spor hakkına müdahale ettiği ihtimalde; müdahalenin içeriği spor hukukuna özgü bir durumdan ileri gelmeyip bulaşıcı hastalığın önlenmesi maksadından kaynaklanmaktadır. Bu anlamda, spor organizasyonlarının, kulüplerin bağımsız hukuki nitelikleri ve özgü kuralları bulunsa da kamu düzeni kavramına değinmeksizin konuyu sadece spor disiplin kuralları çerçevesinde ele almak isabetsiz olacaktır⁸⁴. Bu nedenle sportif faaliyetlerde disiplin kurallarının kendine özgü özellikleri olduğunu gözetmek suretiyle, kamu düzeni kavramının bu faaliyetler içerisindeki yeri ve niteliği belirlenmelidir.

⁸² **Lestrelin/Sallé**, s.224; **Akyıldız, Ali**: Sporun Kamu Düzeni: Yükümlülükler, Suçlar, Yasaklar ve Kabahatler, Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu “Av. Akın Ataksoy” Armağanı (Ed. Çağlar, Tacar), Ankara Barosu Yayınları, Ankara, 2015, s. 46.

⁸³ **Bıçakcı, Levent**: Sporda Disiplin ve Siyaseti, Spor Hukuku Dersleri (Ed. Erkiner, Kısmet/Soysüren, Ali), Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, İstanbul, 2007, s. 278. Ayrıca bkz. **Vieweg**, s. 7.

⁸⁴ Bu bağlamda, söz konusu ayırımın bir sonucu da spor disiplinine ilişkin uyuşmazlıkların çözümü noktasında ortaya çıkmaktadır. Akyıldız’ın ifade ettiği üzere; spor disiplini alanına girmeyen bir uyuşmazlık, “örneğin spor kamu düzeninin sağlanmasına yönelik tedbirler ve bu yolda alınan kararlar” zorunlu tahkim başvurusunun konusu değildir. **Akyıldız**, (2015), s. 46.

II. SPOR HAKKI VE KAMU DÜZENİ İLİŞKİSİ

Kişi özgürlüğü temelinde bir hak olarak değerlendirilebilecek spor hakkının; sosyal haklarla da ilintili olduğundan bahisle karma özellikte olduğundan bahsedilebilir⁸⁵. Doktrinde Ertaş/Petek'in vurguladığı üzere, spor hakkının hem Anayasada düzenlenen temel bir hak olarak devlete karşı hem de diğer özel hukuk kişilerine karşı sübjektif bir hak olarak korunduğu ifade edilmelidir⁸⁶. Bu doğrultuda çok boyutlu bir hak olan spor hakkını⁸⁷ gerek bireylerin rekabet amacı olmaksızın yaptığı spor faaliyetleri (kitle sporu⁸⁸) gerekse profesyonel spor faaliyetleri bakımından ele almak gerekecektir. Sosyal bir olay hali olarak spor faaliyetleri⁸⁹; özellikle profesyonel düzeyde, fiziksel hareketleri yapan bireyler, seyirciler ve oyun esnasında müsabakaların kurallara uygunluğunu denetleyen gözlemciler gibi çeşitli öznelerin bir arada yer aldığı faaliyetleri ifade etmektedir. Bunun yanında, amatör düzeyde de söz konusu öznelerin bir arada bulunabileceği ortamın oluşturulması bakımından gerekli tedbirlerin alınması zarurietini ortaya çıkmaktadır. Başka bir deyişle, ister amatör isterse profesyonel düzeyde olsun⁹⁰ sportif faaliyetlerin birer “sosyal ilişkiler örgüsü⁹¹” olduğu göz önüne alındığında; kamu düzeni kavramının önem arz ettiği söylenecektir. Dolayısıyla kamu düzeni kavramının her iki düzeyde de farklı yoğunlukta hukuki değer arz ettiği ve spor hakkıyla ilintili olduğu söylenebilecektir.

Örneğin, genel güvenliğin sağlanabilmesi için kolluk personelinin müsabakalarda görevlendirilmesi, spor müsabakalarının yapılacağı ortamların girişlerinde can ve mal güvenliği açısından tehlike arz edebilecek maddelerin sokulmaması için gerekli

⁸⁵ Memiş Kartal, s. 556-557.

⁸⁶ Ertaş/Petek, s. 68.

⁸⁷ Memiş Kartal, s. 557; Ertaş/Petek, s. 57.

⁸⁸ Özdemir Kocasakal, s. 1.

⁸⁹ Öztekin, Selçuk: Sporda Hukukçunun Yeri ve Önemi: Tahkim Kurulu Örneği, Spor Hukuku Dersleri (Ed. Erkiner, Kısmet/Soysüren, Ali), Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, İstanbul, 2007, s. 194; Erkiner, Kısmet: Spora Tarihsel Bir Bakış, Spor Hukuku Dersleri (Ed. Erkiner, Kısmet/Soysüren, Ali), Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, İstanbul, 2007, s. 57.

⁹⁰ Çağlayan, s. 17.

⁹¹ Vieweg, s. 31.

tedbirlerin alınması⁹², genel sağlık unsurunun sağlanabilmesi için salgın hastalıkların olduğu zamanlarda müsabakaların seyircisiz oynanması, belirli spor merkezlerinin kapatılması ya da dirlik-esenlik unsurunun sağlanmasına yönelik olarak çevreyi kirletecek nitelikte konfeti ve benzeri cisimlerin spor alanına sokulmaması için gerekli tedbirlerin idari makamlar tarafından alınması gündeme gelmektedir⁹³. Bunun yanında idari tedbirlerin yanında kamu düzeninin bozulması neticesinde idari cezaların uygulanması da söz konusu olabilmektedir⁹⁴. Örneğin, genel sağlık mülahazasının sağlanmasına yönelik öngörülen tedbirlere uymayan kişilere idari para cezası verilmesi gibi durumlarda, kamu düzeninin bozulmasının önüne geçilmesi değil ve fakat bozulan

⁹² Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik md.7 “İl ve ilçe emniyet müdürlükleri ile il ve ilçe jandarma komutanlıklarının görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır: a) Müsabaka güvenlik amirinin görevlendirilmesini sağlamak (...) f) Spor müsabakalarına ilişkin olarak alınacak emniyet tedbirleri ile ihtiyaç duyulacak araç, gereç ve personel planlamasını yapmak. g) Spor alanlarında genel kolluk görevlileri ile bunların gözetiminde olmak üzere özel güvenlik görevlileri tarafından yapılacak üst araması konusunda mülki idare amirinden yazılı izin almak. ğ) Alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde etkisinde olduğu açıkça anlaşılan kişilerin spor alanına girmesini engellemek. h) Her türlü silah, kesici veya delici alet, sis bombası, ses bombası veya maytap gibi patlayıcı, parlayıcı, yanıcı, yakıcı maddeler ile taş, metal gibi fırlatılabilecek veya yaralayıcı nitelikte sert cisim veya tehlike arz edebilecek veya müsabaka düzenini bozabilecek diğer maddeler ile alkollü içecekler ve çevreyi kirletecek nitelikte konfeti ve benzeri cisimlerin spor alanına sokulmaması için gerekli tedbirleri almak. ı) Müsabaka öncesinde ve sonrasında, her iki takımın seyirci topluluklarını birbirinden ayırarak güvenlik tedbirlerini almak”.

⁹³ “(...) vatandaşlarını spora teşvik etmek ve ona uygun olarak vatandaşların ihtiyaçlarını karşılayacak her türlü yatırımı ve altyapıyı hazırlamak Devletin pozitif yükümlülükleri arasındadır. Ancak kamu düzeninin sağlanmadığı bir ortamda, hak ve özgürlüklerden gereği gibi yararlanılması mümkün değildir. Dolayısıyla, Devletin vatandaşlarını spora teşvik etme ve ona uygun olarak vatandaşların ihtiyaçlarını karşılama yükümlülüğünün yanında kamu düzenini sağlama görevi de bulunmaktadır”. AYM. E.2014/196, K.2015/103, T.12.11.2015, RG. 16.12.2015-29564.

⁹⁴ **Ulusoy, Ali D.:** İdari Yaptırımlar, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2013, s. 17. Ayrıca bkz. **Zanobini, Guido:** “İdari Ceza Hukukunda Kıstas Mes’elesi” (çev. Günal, Yılmaz), Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Cilt:18, Sayı:3, 1963, s. 315; **Gölcüklü, Feyyaz:** “İdari Ceza Hukuku ve Anlamı; İdarenin Cezaî Müeyyide Tatbiki”, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Cilt:18, Sayı:2, 1963, s. 117.

kamu düzeni nedeniyle bir nevi “cezalandırma” ögesi barındıran⁹⁵ kararların alınması ve uygulanması söz konusu olmaktadır.

Dolayısıyla idari makamların sporun yapılmasını teşvik etme görevinin yanında (AY md.59), spor hakkının gereği gibi kullanılabilirdiği ortamı yaratma konusunda sahip olduğu görev ve yetkiler, bireylerin bazı “temel hak ve hürriyetlerine müdahale edilmesi” noktasında da kendini göstermektedir⁹⁶. Bu kapsamda örneğin; genel sağlık unsurunun sağlanmasına yönelik biçimde yetkili idari makamlar tarafından alınacak spor merkezlerinin kapatılması kararı hem spor merkezini işleten kişi yönünden çalışma ve sözleşme yapma özgürlüğüne (AY md.48⁹⁷) hem de spor faaliyetini icra edecek bireyler yönünden spor hakkına müdahale ögesini içermektedir. İşte, kamu düzeni kavramının spor faaliyetleri açısından hukuki niteliği değerlendirilirken; temel hak ve hürriyetlere müdahale olgusunu da irdelemek gerekir. Bunun yanında, söz konusu müdahalelerin gerekli olup olmadığı ya da yetkili kolluk personeli tarafından⁹⁸ ölçülü biçimde yapıp yapılmadığı hususları hukuk devleti ilkesi çerçevesinde değerlendirilerek idari makamların sorumluluğunun hangi durumlarda oluşabileceği de ortaya konulmalıdır⁹⁹. Ayrıca, idari makamların hukuka aykırı biçimde müdahale ettiği durumların yanında

⁹⁵ Bkz. **Ulusoy**, s. 17. İdari cezaların yaptırımlar teorisi içindeki yerine ilişkin olarak bkz. **Sancakdar**, s. 63 vd.

⁹⁶ “Şiddetin ve suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla çeşitli tedbirler almak, Anayasa'nın 5. maddesiyle Devlete yüklenen kamu düzenini koruma ödevinin bir gereğidir. Bu nedenle, kamu düzeninin sağlanması ve korunması amacıyla özgürlüğün sınırlanması mümkündür. (...) vatandaşların ihtiyaçlarını karşılayacak her türlü yatırımı ve alt yapıyı hazırlamak Devletin pozitif yükümlülükleri arasındadır. Dolayısıyla, Devlet, spor faaliyetlerinin gerçekleştirilmesini engelleyenlere karşı hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasını da içeren tedbirler alabilir”. AYM. E.2015/19, K.2015/17, T.18.02.2015, RG.10.07.2015-29412.

⁹⁷ AY md.48 “Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir. Devlet, özel teşebbüslerin milli ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır”.

⁹⁸ Belirtmek gerekirse, özel güvenlik görevlilerinin de belirli koşullar çerçevesinde spor müsabakalarında görev yapabildiği göz önüne alındığında; idari kolluk faaliyetinin icrasından ileri gelen kamusal yetkilerin özel hukuk kişilerine kullanılması da gündeme gelebilir. Bkz. **Karan, Nur**: Özel Güvenlik, Legal Hukuk Dergisi, Sayı:50, 2007, s. 431.

⁹⁹ Bu konuda bkz. İHAM. Ostendorf/Almanya, Başvuru No:15598/08, T. 07.03.2013, (<http://hudoc.echr.coe.int/fre-press?i=001-116954>), Erişim T. 10.01.2021. Ayrıca bkz. **Gözler, Kemal**: İdare Hukuku Cilt-II, 3. Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa, 2019, s. 588 vd.

müdahalenin zamanında yapılmadığı hallerde de sorumluluğunun doğması gündeme gelebilmektedir. Bu kapsamda kamu düzeni kavramı, spor faaliyetleri açısından idari makamların sorumluluğu konusunu da etkileyen bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. O halde, kamu düzeni kavramının sportif faaliyetler bakımından arz ettiği önem göz önüne alındığında; idari makamların yerine getirdiği idari faaliyetler çerçevesinde, bireylerin temel hak ve hürriyetlerine ne şekilde müdahale edilebildiği ve idari işleyişte yaşanabilecek aksaklıklardan doğan sorumluluğun niteliği ve kapsamı konularının irdelenmesine geçilecektir.

III. SPOR FAALİYETLERİ YÖNÜNDEN KAMU DÜZENİNİN ETKİLERİ

A. GENEL SAĞLIK UNSURU BAKIMINDAN

Spor faaliyetleri, çoğu halde insanların bir araya gelerek yaptığı fiziksel hareketlerin bütününe ifade ettiği¹⁰⁰; kamu düzeni kavramı, bu “*bireyin/bireylerin*” temel hak ve özgürlüklerden yararlanması bakımından önem taşımaktadır. Bu çerçevede, spor faaliyetlerinin yapılması açısından bireysel bazda yasaklama kararı verilebilmesinin yanında aynı zamanda bazı spor faaliyetlerinin geçici bir süreyle yapılmasının yasaklanması da söz konusu olabilmektedir. Örneğin, Conseil d’État tarafından verilen bir karara göre, “*covid-19 salgınının yüksek bir seviyede kalmasının kış sporlarının yapıldığı bölgelerde sağlık sistemi üzerinde güçlü bir baskı oluşturduğu*¹⁰¹” ifade edilmiş ve halkın profesyoneller ve çocuklar dışında kayak merkezlerini kullanmaları ve spor faaliyetlerinde bulunması yasaklanmıştır. Bu kapsamda kış sporlarının yapılması açısından Fransa’da, bazı kişilere yönelik geçici yasaklama halinin varlığı görülmektedir. Keza, Rhône Valiliğinin genişletilmiş bir kararnameyle “*maksimum uyarı bölgesi olarak*” nitelendirilen bölgelerde; okul grupları, reşit olmayanlar ve sporcular dışında kalan bireylere yönelik olarak spor merkezlerinin kapalı tutulmasına yönelik işlemi, Conseil

¹⁰⁰ **Tezcan, Mahmut:** Toplumsal Değişme ve Spor, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt:25, Sayı:2, 1992, s. 617-618; **Erdemli, Atilla:** Toplum ve Spor, Spor Hukuku Dersleri (Ed. Erkiner, Kısmet/Soysüren, Ali), Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, İstanbul, 2007, s. 52.

¹⁰¹ CE. 11 décembre 2020, Domaines Skiabiles de France et autres, (<https://www.conseil-etat.fr/ressources/decisions-contentieuses/arianeweb2>), Erişim T. 03.02.2021.

d'État tarafından hukuka aykırı görülmemiştir¹⁰². Bu iki karar yönünden ön plana çıkan husus spor faaliyetini yapacak bireylerin genel sağlamlık halinin korunması olarak göze çarpmaktadır¹⁰³. Bu anlamda kamu düzeni unsurlarından birisi olan genel sağlık mülhazası çerçevesinde, toplumun bulaşıcı hastalıklardan korunması maksadıyla¹⁰⁴, spor faaliyetlerinin yapılması yönünden bireylere çeşitli kısıtlamalar getirilebilmektedir. Bu kısıtlamalar, yapılan müsabakaların içeriğini değiştirmenin yanında spor organizasyonlarının düzenini de değiştirebilmektedir. Örneğin, Conseil d'État tarafından Fransa Birinci Futbol Ligi'nin (Ligue 1 de football) ülke çapında artan Covid-19 vakalarına bağlı olarak belirli sayıda kişinin bir araya geldiği spor müsabakalarının yapılmaması gerektiğine karar vermiş ve ligin sonlandırılması hususunu hukuka aykırı bulmamıştır¹⁰⁵. Burada idari faaliyeti yerine getiren spor federasyonlarının idari işlem niteliğinde tesis ettiği hukuki tasarruftan ileri gelen¹⁰⁶ bir müdahale olgusu ön planda olup, bu müdahalenin dayanağı, bulaşıcı hastalıkların önüne geçilmesi (=genel sağlık unsuru) çerçevesinde kamu düzeni kavramıyla ilişkilendirilmiştir.

Fransa'da olduğu gibi, Türkiye'de de futbol müsabakalarının yapılmasının belirli süreyle durdurulması, basketbol müsabakalarının devam ettiği sırada ligin mevcut haliyle

¹⁰² CE. 16 octobre 2020, Societe LC sport et autres et al., Nos. 445102, 445186, 445224, 445225, (<https://www.conseil-etat.fr/ressources/decisions-contentieuses/arianeweb2>), Erişim T. 10.01.2021.

¹⁰³ Fransa'da Covid-19 salgını sebebiyle spor salonları ile spor tesislerinin geçici olarak kapatılması bağlamında bireylerin spor hakkına müdahale edilmesi açısından ayrıca bkz. **Şirin, M. Cemil**: "Fransa'da COVID-19 ile Mücadele Kapsamında Ulusal Düzeyde Alınan Kolluk Tedbirlerinin Hukuki Rejimi: İlk İzlenimler", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt:78, Sayı:2, 2020, s. 1016.

¹⁰⁴ **Şimşek, Aslı**: Genel Kamu Hukukunun Temel Kavramı Olarak Kamu Düzeni, Turhan Kitabevi, Ankara, 2012, s. 55.

¹⁰⁵ CE. 9 juin 2020, Ligue 1 de football, (<https://www.conseil-etat.fr/ressources/decisions-contentieuses/arianeweb2>) Erişim T. 10.01.2021.

¹⁰⁶ **Avcı, Mustafa**: Spor Federasyonlarının Hukukî Niteliği, İdarî Teşkilât İçindeki Konumu ve Bağımsızlığı Sorunu, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt:70, Sayı:2, 2012, s. 8. Ayrıca bkz. **Özay, İl Han**: Futbolda Özelleştirme, İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi, Cilt:11, Sayı:1-3, 1990, s. 33; **Ayanoğlu, Taner**: Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu'nun İşlevi ve Kararlarının Niteliği, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı:74, 2008, s. 50; **Aslan, Zehreddin/Altındağ, Halil**: Bağımsız Spor Federasyonlarının Kamu Tüzel Kişiliği Sorunu, İstanbul Spor Hukuku Dergisi, Cilt:1, Sayı:1, 2019, s. 188 vd.

tescil edilmesine dair basketbol federasyonunun karar alması¹⁰⁷, kamu düzeni kavramının spor faaliyetleri yönünden etkisini gösterir niteliktedir. Bunun yanında, Türk hukukunda Covid-19 salgını nedeniyle Cumhurbaşkanlığı, Sağlık Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı başta olmak üzere çoğu idari makam tarafından bireysel ve düzenleyici işlemler yapılmış ve bu kapsamda bireylerin temel hak ve hürriyetlerine müdahale edilmiştir¹⁰⁸. Bu çerçevede örneğin, İçişleri Bakanlığı tarafından tesis edilen “*Koronavirüs Tedbirleri Genelgesi*” kapsamında spor merkezlerinin faaliyetlerinin belirli süreyle durdurulması söz konusu olmuş¹⁰⁹ ve burada faaliyette bulunmak isteyen kişilerin spor hakkına, genel sağlık unsurunun korunması maksadıyla müdahale edilmiştir¹¹⁰. Bu doğrultuda, genel sağlık mülahazası nedeniyle spor hakkına yapılan bu gibi müdahaleler yönünden “*demokratik toplumda gereklilik*” ya da “*öze dokunma yasağı*” değerlendirmesi yapılabilirse de özellikle Covid-19 salgını gibi etkisini yoğun biçimde gösteren olgular karşısında; bu değerlendirmenin standartlarının farklılaşabileceğini vurgulamak gerekir¹¹¹.

Bu doğrultuda, genel sağlık kavramı her bir bireyin tekil olarak hastalıklardan kurtarılması manasına gelmemektedir¹¹². Dolayısıyla toplumu bir bütün olarak ilgilendiren hastalık vb. durumlar söz konusu değilse bu unsurdan hareketle kamu

¹⁰⁷ Bkz. **Türkmen, Mutlu/Özsarı, Arif:** Covid-19 Salgını ve Spor Sektörüne Etkileri, International Journal of Sport Culture and Science, Cilt:8, Sayı:2, 2020, s. 57; **Afacan, Ersin/Onağ, Zeynep:** Profesyonel Türk Futbolcuların Covid-19 Nedeniyle Ertelenen Maçların Başlaması Hakkında Görüşlerinin İncelenmesi: Nitel Bir Araştırma, International Journal of Contemporary Educational Studies, Cilt:6, Sayı:1, 2020, s. 206.

¹⁰⁸ **Sever, D. Çiğdem:** COVID-19 Günlerinde İdare Hukuku: Salgınla Mücadelede Kolluk Yetkileri Üzerine Bir İnceleme, Anayasa Hukuku Dergisi, Sayı:17, 2020, s. 194.

¹⁰⁹ Bu doğrultuda, AY md.13 hükmü kapsamında “*spor hakkına*” yapılan müdahalelerin de kanunla yapılması gerektiği ifade edilmelidir. Her ne kadar Covid-19 salgını karşısında 1593 sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanunu ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu ilgili hükümleri uygulama alanı bulabilirse de bu normlara dayalı olarak çıkarılan genelgelerin, “*kanunilik*” ilkesini tamamen karşıladığını ifade etmek güçtür. Bu konuda bkz. **Sever**, s. 234.

¹¹⁰ Bkz. (<https://www.icisleri.gov.tr/koronavirus-tedbirleri-genelgesi-kapsaminda-149382-is-yeri-gecici-sureligine-faaliyetlerine-ara-verdi>), Erişim T. 25.12.2020.

¹¹¹ **Sever**, s. 190.

¹¹² **Günday**, s. 293.

düzeninin ihlal edildiği kural olarak ileri sürülemez¹¹³. Ancak, modern kamu düzeni anlayışı çerçevesinde bireylerin kendilerine karşı korunması gerekliliği de söz konusu olabilir¹¹⁴. Esasen sporcu tarafından yasaklı maddeler kullanılarak doping yapılması, o kişinin sağlığını bozuyorsa; idari makamın sporcunun kendi sağlığını da koruması kapsamında pozitif görev icra etmesi gündeme gelmektedir¹¹⁵. Özellikle devletin, kişinin refahını sağlamak veya basitçe onu korumak için bir kişiye kendi iradesine aykırı davranmaya yönelik zorlayıcı güç kullanması haklı görülebilir¹¹⁶. İşte, güncelliğini halihazırda koruyan bir konu olarak, sportif faaliyetler yönünden yasaklı maddeler kullanılmak suretiyle yapılan doping neticesinde; spor müsabakasının yapıldığı elverişli ortamın bozulması hali gündeme gelmektedir¹¹⁷. Burada, rekabet ögesi barındıran sportif faaliyetlerde sporcunun kullanmış olduğu madde/maddelerden dolayı –etik boyutu bir yana– kendi dışındakilere yönelik zararının bulunmadığından¹¹⁸ da mutlak biçimde bahsedebilmek mümkün değildir. Kaldı ki, bunun sonucunda söz konusu spor faaliyetinin yapılmasıyla ilgili kişi/kişilerin temel hak ve hürriyetlerine müdahale edilebilmektedir¹¹⁹. Örneğin, konuyla ilgili Conseil d’État tarafından verilen bir kararda; “*sporcuların sağlığının korunması yanında spor müsabakalarında adalet ve etiğin güvence altına*

¹¹³ **Günday**, s. 293.

¹¹⁴ **Atay, E. Ethem**: İdare Hukuku, 6. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2018, s. 654.

¹¹⁵ **Yenisey, Feridun**: Sporda Cezai Sorumluluk, Spor Hukuku Dersleri (Ed. Erkiner, Kısmet/Soysüren, Ali), Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, İstanbul, 2007, s.271. Bu konuda bkz. **Gözler**, s. 482.

¹¹⁶ **Anderson, Jack**: Doping, sport and the law: time for repeal of prohibition?, International Journal of Law in Context, Cilt:9, Sayı:2, 2013, s. 138. Ayrıca bkz. **Vieweg**, s. 27-28.

¹¹⁷ **Oswald, Denis**: Etat des lieux en matière de lutte contre le dopage, Spor Hukuku Kolokyumu (Colloque de droit du sport), Beta Yayıncılık, İstanbul, 2005, s. 71. Ayrıca bkz. **Sallé, Loïc**: Le traitement du dopage par les médias. L’exemple du magazine Sport et Vie, Revue européenne de management du sport, Sayı:6, 2001, s. 163. Belirtmek gerekirse, “*spor alanında halk sağlığının korunması ve doping fiillerine ilişkin suçların işlenmesinden kaynaklanabilecek kamu düzeninin ihlallerinin önlenmesi*” hakkında Fransız Spor Kanunu’nda düzenlemeye (L.232-12) yer verildiği ve bu açıdan söz konusu fiillerle kamu düzeni kavramı arasında bağıntının varlığı görülmektedir. Bkz. (<https://codes.droit.org/>), Erişim T. 16.06.2021.

¹¹⁸ **Atay**, (2018), s. 654.

¹¹⁹ D10D. E.2005/3910, K.2006/2176, T.29.03.2006, Danıştay Dergisi, Sayı:113, s.304. Ayrıca bkz. D12D. E.1975/1527, K.1977/308, T.03.02.1977, Danıştay Dergisi, Sayı:28-29, s. 632.

alınması amacıyla” doping yapan sporcuya ilişkin geçici bir süre sportif faaliyetten uzaklaştırılmasına yönelik işlem, hukuka aykırı görülmemiştir¹²⁰.

Türkiye'nin Sporda Dopinge Karşı Uluslararası Sözleşme'ye taraf olduğu göz önüne alındığında¹²¹; Türk hukukunda da sporcuların doping maddelerini kullanmasının önüne geçilmesi maksadıyla çeşitli tedbirlerin alınması ve bu konuda ortaya konulan uluslararası standartlara uyulması gerekliliğinden bahsedilebilecektir¹²². Bu husus, devletin AY md.58 hükmünden kaynaklanan pozitif yükümlülüğü çerçevesinde somutlaştırılabilir¹²³. Bu kapsamda örneğin, Okul Spor Faaliyetleri Yönetmeliği¹²⁴ md.23 uyarınca “*Doping içeren maddelerin kullanılmasının önüne geçilmesi için gereken tedbirler alınarak öğrenci sporcuların bilinçlenmesi sağlanır. Doping içeren maddelerin kullanılmasının tespiti halinde öğrenci sporcu ve antrenör/çalıştırıcı hakkında ilgili mevzuat hükümleri uygulanır*”. Keza Millî Sporcu Belgesi Verilmesi Hakkında Yönetmelik¹²⁵ md.8 kapsamında “*doping ihlali yaptığı tespit edilen sporcuya doping ihlali yapılan müsabakaya ait millî sporcu belgesi düzenlenme(yeceği)*” ifade edilmiş ve bu kapsamda “*milli sporcu*” olarak uluslararası müsabakalara katılabilmek için doping kontrolü yapılması zorunluluğu öngörülmüştür. Bu çerçevede, yasaklı doping maddelerinin kullanılarak genel olarak sporcu sağlığına zarar verilmesinin ve bunun teşvik edilerek

¹²⁰ CE. 28 février 2020, Mme Calvin, (<https://www.conseil-etat.fr/ressources/decisions-contentieuses/dernieres-decisions-importantes>), Erişim T. 10.01.2021.

¹²¹ Bkz. RG.18.12.2007-26734.

¹²² Nitekim, “*İsviçre Hukuku'na göre kurulmuş bir özel hukuk tüzel kişisi olan World Anti-Doping Agency (WADA) kararlarının*” Türk hukuku bakımından da etkili olduğundan bahsedilebilir. **Güneysu, Gökhan:** Uluslararası Hukuk Kuramı Açısından Global İdare Hukuku -Bir Girizgâh-, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:6, Sayı:2, 2015, s. 289.

¹²³ AY md.58 “*Devlet, istiklal ve Cumhuriyetimizin emanet edildiği gençlerin müsbet ilmin ışığında, Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda ve Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmayı amaç edinen görüşlere karşı yetişme ve gelişmelerini sağlayıcı tedbirleri alır. Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır*” (Metnin altı tarafımızca çizilmiştir). Buna koşut biçimde, idari makamların da bu kapsamda görev ve yetkileri bulunmaktadır. Örneğin, 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun md.3 uyarınca TFF'nin görevleri arasında; “*dopingle mücadele etmek*” de sayılmıştır.

¹²⁴ RG.02.11.2019-30936.

¹²⁵ RG.13.06.2020-31154.

kişiler arasında yaygınlaşmasının önüne geçmek amacıyla idari kolluk faaliyetinin gerçekleştirilebileceğini vurgulamak gerekecektir.

B. GENEL GÜVENLİK UNSURU BAKIMINDAN

Devletlerin, sportif faaliyetler konusunda müdahale etmek için harekete geçtiği belki de en önemli alan; kamu düzeninin sağlanması, daha özelden kamu güvenliğinin bozulmaması olarak ifade edilebilir¹²⁶. Özellikle, sporda şiddet olgusunun zaman içerisinde artması; devletin bu konuda müdahale etme gereksinimini ortaya çıkarmıştır¹²⁷. Bireylerin can ve mallarının güvenliğinden endişe duymaksızın; toplum içinde huzur ortamı çerçevesinde yaşamlarını sürdürebildikleri güvenlik halinin oluşturulması, sportif faaliyetler bakımından da önemlidir¹²⁸. Zira sportif faaliyetlerde öngörülen hukuk kurallarına uyulmaması veya gerekli tedbirlerin zamanında alınmaması, çoğu halde kamu güvenliğini tehdit eder nitelik taşımaktadır¹²⁹.

1. Sportif Faaliyetler Yönünden Unsurun Kapsamının Ortaya Konulması

Genel güvenlik unsuru, bireylerin kendi güvenliği yanında önemseydiği diğer kimselerin de can ve mal güvenliğini ilgilendirmekte olup; bu kişilerin can ve mal güvenliğinin sağlanması da tehlikenin olmadığı bir ortamın varlığı kanısını güçlendirmektedir¹³⁰. Bu nedenle, spor faaliyetlerinin yapıldığı yerlerde can ve mal güvenliğini tehdit eden olguların meydana gelebileceğinden hareketle idari makamlar tarafından, idari tedbir niteliğinde önlemlerin alınmasına karar verilebilir. Bu gibi hallerde bireylerin başta spor hakkı olmak üzere, temel hak ve hürriyetlerine müdahale edilmesi sebebinin kamu düzeni kavramı çerçevesinde somutlaştığı görülebilmektedir¹³¹.

¹²⁶ **Beloff, Michael J./Kerr, Tim/Demetriou, Marie:** Sports Law, Hart Publishing, Oxford, 1999, s. 36. Ayrıca bkz. **Fechner, Frank/Arnhold, Johannes/Brodführer, Michael:** Sportrecht, Mohr Siebeck, Tübingen, 2014, s. 18.

¹²⁷ **Demirbaş, Timur:** Şiddet Suçlarına Genel Bir Bakış, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:65, Sayı:4, 2016, s. 3353.

¹²⁸ **Zabunoğlu, Y. Kazım:** İdare Hukuku Cilt-I, Yetkin Yayınları, Ankara, 2012, s. 540.

¹²⁹ **Okay Tekinsoy, Özge:** İdare Hukukunda Kamu Düzeni Kavramı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2011, s. 62.

¹³⁰ **Yayla, Yıldızhan:** İdare Hukuku, 2. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2010, s. 39.

¹³¹ **Çağlayan,** s. 25.

Bu anlamda müdahale olgusu, öncelikle kamu düzeni ihlalinin gerçekleşmesinden önceki aşama bakımından hukuki değer arz etmektedir¹³². Bu kapsamda örneğin; idari makamların can ve mal güvenliğinin tehdit altında olacağını öngördüğü bir bölgede, o müsabakanın oynanması veya oynanacağı yerin değiştirilmesi halleri gündeme gelebilmektedir. Dolayısıyla sportif faaliyetler bakımından yapılan idari kolluk faaliyeti yanında faaliyet planlaması yönünden de (=müsabakaların nerede yapılması gerektiğine karar verilmesi) kamu düzeni kavramının önem arz ettiği ifade edilebilecektir.

Konuyla ilgili olarak, Danıştay’ın bu konuda vermiş olduğu eski tarihli bir kararında; *“maçın öneminden dolayı Türkiye Ligi Yeşil Grupundan Kırıkkalespor-Gaziantepspor futbol karşılaşmasının Kırıkkale’de yapılması halinde emniyet ve inzibatın sağlanamayacağı ve bu nedenle Ankara’ya aktarılmasının isabetsiz olmadığına¹³³”* hükmedilmiştir. Keza, Sonbahar At Yarışlarının yapılmasına *“dere kenarında dikili ağaçların kesilmesi, pist kenarındaki asfaltın trafiğe açık bulunması, stadyumdan gelecek gürültüler gibi sakıncaların can ve mal emniyetini haleldar edeceği tespit edilmesine binaen¹³⁴”* izin verilmemesi kararı Danıştay tarafından hukuka uygun bulunmuştur. Dolayısıyla can ve mal güvenliğini tehdit edebilecek nitelikte maddi olguların ortaya çıkabileceğini saptayan idari makamlar tarafından buna yönelik tedbirler alınabilmektedir. Bunun dışında, Danıştay’ın vermiş olduğu bir başka karara göre, *“27.8.1967 tarihinde Bolu’da oynanan Boluspor-İzmirspor futbol maçının bitiminden sonra davacı Boluspor Kulübü taraftarlarının hakemlere ve misafir oyunculara ağır tecavüzde buldukları, müsabaka hakemlerinin ve resmi müşahitlerin raporlarıyla da tesbit edildiği cihetle Bolu stadında emniyet ve asayişin sağlanamaması üzerine (...) mezkûr stadın kapatılmasına¹³⁵”* dair tesis edilen işlemde hukuka aykırılık görülmemiştir. Bu kapsamda maç bitiminde yaşanan olaylardan hareketle de söz konusu bölgede sporun

¹³² Nitekim Fransız Spor Kanunu’na bakıldığında; *“kişilerin davranışlarıyla kamu düzeni için ciddi ihlallere neden olacağı muhtemel durumlar”* açısından spor müsabakalarının yapılacağı elverişli ortamın sağlanmasına yönelik, yetkili idari makamlarca bazı tedbirlerin alınabileceği vurgulanmıştır (L.332-16-2). Bkz. (<https://codes.droit.org/>), Erişim T. 16.06.2021.

¹³³ D12D. E.1969/2499, K.1970/472, T.16.03.1970, Danıştay Onikinci Daire Kararları Cilt-I, Danıştay Yayınları, Ankara, 1976, s. 130.

¹³⁴ D12D. E.1969/2723, K.1970/324, T.24.02.1970, Danıştay Onikinci Daire Kararları Cilt-I, s. 113.

¹³⁵ D12D. E.1967/1833, K.1968/457, aktaran; **Özeren vd.**, s. 298.

icra edilmesine uygun ortamın sağlanamadığı ve bunun daha sonrasında telafisi güç zararlara yol açabileceği düşüncesiyle bu stadın kapatıldığı görülmektedir.

Ayrıca, idari makamlar tarafından emniyet ve inzibatı temin edilemeyen veya edilemeyeceğine kanaat getirilen bölgelerde futbol müsabakası yaptırılmayacağı ifade edilse de “*Malatyaspor-Sivasspor maçı sırasında meydana gelen hadiselerin tüm topluma izafe edilecek ve alınabilecek tedbirleri tesirsiz bırakabilecek nitelikte olmadığından Malatya stadında müsabaka yapılmaması kararının hukuka aykırı olacağına*¹³⁶” karar verilmiştir. Bu anlamda idari makamların genel güvenliğin sağlanamadığı gerekçesiyle stadın kapatılmasına ya da o bölgede belirli bir süre ilgili spor faaliyetinin yapılamayacağına dair karar verebilmesi için “*maddi olguların söz konusu bölgede güvenliğin sağlanamayacağını somut biçimde göstermesi*” gerekmektedir. Başka bir ifadeyle, “*stadın kapatılması yerine daha az müdahaleyle sonuca ulaşılabiliyorsa*” o tedbirin uygulanması hukuka uygun olacaktır.

Özellikle, düzensizliğe yol açan ve farklı tipleri bulunan holiganlık kavramının¹³⁷ dışında spor faaliyetini gerçekleştiren kişilerin fiilleriyle de genel güvenlik unsuru yönünden ihlalin varlığı gündeme gelebilir. Örneğin, Kırıkkale Stadında Kırıkkalespor ile Tarsus İdmanyurdu arasında oynanması gereken maç için kontrollerin yapılmasının ardından “*ısınma hareketleri yapmak üzere saha çıkan iki takım oyuncularının kavgaya başlamaları ve bazı oyuncuların yaralanması, toplum polisinin müdahalesi ile olayların önlendiği*” belirtilen olayda stadın kapatılması kararı verilmemiş; maçın bir süre sonra oynanmak üzere ertelenmesine karar verilmiştir¹³⁸. Esasen kamu düzeni unsurlarından olan genel güvenlik mülahazası yönünden; “*kişilerin can ve mal güvenlikleri için endişe duymadığı ve düzenlilik halinin esas olduğu*¹³⁹” bir ortamın yaratılması gerektiğinden; geniş anlamda bu ortamı bozan sporcu/sporcular tarafından yapılan hukuka aykırı fiillerin önlenmesi önem arz etmektedir. Bu noktada, spor disiplin kurallarının işlevsel nitelikte

¹³⁶ D12D. E.1968/862, K.1969/712, T.31.03.1969, Danıştay Onikinci Daire Kararları Cilt-I, s. 142.

¹³⁷ Coenen, Peter T. M./Pearson, Geoff/Tsoukala, Anastassia: Legal Responses to Football ‘Hooliganism’ in Europe—Introduction, Legal Responses to Football “Hooliganism” in Europe, (Ed. Tsoukala, Anastassia/Pearson, Geoff/Coenen, Peter T. M.), Springer, Netherlands, 2016, s. 13.

¹³⁸ D12D. E.1969/2499, K.1970/472, T.16.03.1970, Danıştay Onikinci Daire Kararları Cilt-I, s. 130.

¹³⁹ Okay Tekinsoy, (2011), s. 55.

olduğu ileri sürülebilir¹⁴⁰. Buna koşut olarak, “*kamu düzeninin korunması amacıyla ceza hukuku alanında belirli sonuçların doğmasının yanı sıra*”¹⁴¹, spor hukuku bakımından da bu fiillere çeşitli yaptırım sonuçları bağlanabilir. Örneğin, Futbol Disiplin Talimatı’nın¹⁴² 51. maddesine bakıldığında, “*Stadyumlarda düzen veya disiplinin ya da müsabakanın olağan akışı içinde oynanmasının veya güvenliğinin sağlanmasına ilişkin kuralları bireysel veya toplu bir biçimde ihlal eden kişilerin, bir aydan iki yıla kadar müsabakalardan men veya süreli hak mahrumiyeti cezası ile cezalandırılacağı*” ifade edilmiştir.

Nihayet, futbol ve basketbol gibi popüler spor dallarının yanında paintball ve lazer oyunları gibi “*içeriği belirli bir kimseyi doğrudan hedef almak*” olan çeşitli spor faaliyetleri bakımından “*kamu düzeni*” kavramının etkisi de sorgulanabilir¹⁴³. Bu hallerde kamu düzeninin devamlılığının sağlanması, uygulayıcıların kendilerine zarar verebilecek doğal bir unsurun eylemi veya faaliyetin doğasından kaynaklanan tehlikeleri önlemeyi amaçlamaktadır¹⁴⁴. Belirtmek gerekir ki; bu faaliyetlerde oyun kurallarının ihlali, o sporun kurallarına aykırı biçimde tutum ve davranışta bulunan kişi/kişilerin hukuki sorumluluğunun doğmasına sebebiyet verirken¹⁴⁵, aynı zamanda faaliyetin niteliği gereği kamu düzenini doğrudan olumsuz biçimde etkileyebilir¹⁴⁶. Keza, aynı doğrultuda can ve mal güvenliği yönünden “*katılımcıların ve izleyicilerin doğal olarak risk altında olduğu boks, dövüş sporları, motor sporları, at yarışı, spor paraşütçülüğü*”¹⁴⁷ gibi faaliyetlerde

¹⁴⁰ **Bıçakçı**, s. 279.

¹⁴¹ AYM. E.2018/67, K.2018/110, T.06.12.2018, RG.08.01.2019-30649.

¹⁴² Futbol Disiplin Talimatı’nın tam metni için bkz. ([https://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMAT LAR/Futbol-Disiplin-Talimatı.pdf](https://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMAT%20LAR/Futbol-Disiplin-Talimatı.pdf)), Erişim T. 27.12.2020.

¹⁴³ **Corthaut, Tim**: EU ordre public, Kluwer Law International, Leuven, 2009, s. 46.

¹⁴⁴ **Carius**, s. 177.

¹⁴⁵ **Ertaş, Şeref**: Spor Karşılaşmalarında Sporcuların Yaralanmalarından ve Ölümlelerinden Doğan Hukuki Sorumluluk, Spor Hukuku Dersleri (Ed. Erkiner, Kısmet/Soysüren, Ali), Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, İstanbul, 2007, s. 240.

¹⁴⁶ **Schot, Natasha**: Sporda İhmal Sorumluluğu (çev. Hertuna, Gizem), Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Av. İsmail İnan Armağanı (Ed. Çağlar, Tacar), Ankara Barosu Yayınları, Ankara, 2013, s. 438.

¹⁴⁷ **Hoye, Russell/Nicholson, Matthew/Houlihan, Barrie**: Spor ve Politika (Çev. Tınaz, Cem), Beta Yayıncılık, İstanbul, 2015, s. 36.

de bu endişe bulunmaktadır. Bu nedenle genel güvenlik mülahazasının, somut spor faaliyetinin içeriği ve niteliği ile maddi düzenin ihlal edilip edilmediğine göre değerlendirilerek ele alınması gerekmektedir¹⁴⁸.

2. Unsur Çerçevesinde Sportif Faaliyetlerde Düzensizliğin Önlenmesi

Sportif faaliyetler yapılırken; kişinin (=sporcular ya da seyirciler vb. üçüncü kişiler) tutum ve davranışlarıyla kamu düzenini ihlal etmesi, yani bireylerde var olan “saldırıların ve tehditlerin bulunmadığı kanısını ortadan kaldırması¹⁴⁹”, söz konusu olabilir ve buna çeşitli sonuçlar bağlanabilir. Örneğin, bir sporcunun hakemin vermiş olduğu kararı beğenmemesi ya da rakip oyunculara yönelik hukuka aykırı fiilleri neticesinde onların vücut bütünlüğünü ihlal etmesi, bahsi geçen elverişli ortamın ihlal edilmesine neden olabilir¹⁵⁰. Nitekim “hakeme yönelik hukuka aykırı fiillerde bulunan ve bir oyuncuyu döven futbolcunun tutum ve davranışları¹⁵¹”, “amatör birinci kümeye terfi maçında sekiz futbolcunun hakeme yönelik toplu biçimde hukuka aykırı fiillerinin bulunması¹⁵²” ve “müsabaka sırasında sportif faaliyetin yapılma maksadından ayırık biçimde rakiplerine tekme ve yumruklarla hareket eden birden fazla sporcunun bulunması¹⁵³” buna örnektir. Dikkat edilirse, bu örneklerde oyun kuralları ihlalinin dışına taşan, belirli kişi veya kişilerin can ve mal güvenliğini tehdit eden ve bu yönüyle de endişe duymalarına yol açan¹⁵⁴ durumların varlığı söz konusu olmuştur. Dolayısıyla spor hakkına yapılan müdahaleler yönünden kamu düzeni kavramının; özellikle spor disiplin kurallarını aşar mahiyetteki tutum ve davranışlar meydana geldiğinde, hukuki değer arz ettiği ifade edilebilecektir.

¹⁴⁸ Corthaut, s. 46.

¹⁴⁹ Yayla, s. 39.

¹⁵⁰ Bununla birlikte, burada kamu düzeninin bozulması ihtimalinin gerekçesi oyuncunun oyun dışına taşan taşkın hareketleri olup, hakemin kamu hizmeti faaliyetinde bulunması ya da geniş anlamda kamu görevlisi olması değildir. Ayrıca bkz. D10D. E.1986/1303, K.1987/333, T.25.02.1987, Danıştay Dergisi, Sayı:68-69, s. 645.

¹⁵¹ D12D. E.1967/455, K.1967/1772, T.31.10.1967, Danıştay Onikinci Daire Kararları Cilt-I, s. 134.

¹⁵² D12D. E.1967/655, K.1968/488, T.29.02.1968, Danıştay Onikinci Daire Kararları Cilt-I, s. 135.

¹⁵³ D12D. E.1968/2697, K.1969/2363, T.23.2.1969, Danıştay Onikinci Daire Kararları Cilt-I, s. 135.

¹⁵⁴ Tan, Turgut: İdare Hukuku, 7. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2018, s. 403.

Yukarıda açıklanan hususlar çerçevesinde 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun¹⁵⁵'a bakıldığında; doğrudan “*kamu düzeni*” ifadesi yer almasa da özellikle genel güvenlik ve dirlik-esenlik mülahazaları yönünden kamu düzeni kavramını ilgilendiren hususların varlığı dikkat çekmektedir¹⁵⁶. Genel olarak, 6222 sayılı Kanun’un amacı; “*müsabaka öncesinde, esnasında veya sonrasında spor alanları ile bunların çevresinde, taraftarların sürekli veya geçici olarak gruplar halinde buldukları yerlerde veya müsabakanın yapılacağı yere gidiş ve geliş güzergâhlarında şiddet ve düzensizliğin önlenmesi*” olarak ifade edilmiştir. Ayrıca spor müsabakaları, antrenmanlar ve seyir alanlarının güvenliği açısından spor kulüplerine ve federasyonlara görevler verilmiştir¹⁵⁷. Bunun yanında, 5188 sayılı Kanun çerçevesinde özel güvenlik görevlilerinin de rol oynayabileceğinden bahsedilebilir¹⁵⁸. Genel güvenlik unsurunun tamamlayıcısı olarak özel güvenliğin idari ve adli kolluk yetkilerini kullanabildiği ifade

¹⁵⁵ RG.14.04.2011-27905.

¹⁵⁶ Bkz. **Boz, S. Sacit/Özdemir, Yücel/Nacak, Mehmet vd.:** İdare Hukuku Açısından Kamu Düzeni Unsurları (Ed. Boz, S. Sacit), Adalet Yayınları, Ankara, 2020, s. 69.

¹⁵⁷ 6222 sayılı Kanun md.6: “*Profesyonel spor dallarında yapılan müsabakalara katılanlar ile basketbol en üst ligindeki spor kulüpleri, genel kolluk ile birlikte görev yapmak üzere güvenliği sağlamaya yetecek sayıdaki özel güvenlik görevlilerini müsabaka öncesinden müsabakanın tamamlanıp seyirci ve sporcuların tahliyesine kadar geçecek dönem içerisinde, müsabakanın yapılacağı yerde buldurmakla ve müsabaka, antrenman ve seyir alanlarının güvenliğini sağlamakla yükümlüdür (...) Federasyonlar ve spor kulüpleri, bu Kanunda yer alan yükümlülüklerini yerine getirmek amacıyla özel güvenlik hizmeti satın alabilir (...)*”. Bazı hukuk sistemlerinde olduğu üzere, “*part-time özel güvenlik uygulamasına geçilmesinin yararlı olacağı*” ve bu sayede sportif faaliyetlerin yapıldığı ortamların iç güvenliğinin kulüplerce daha az maliyetle karşılanabileceği yönünde bkz. **Engin, Tuncay:** Sportif Organizasyonlarda Özel Güvenlik, Türk İdare Dergisi, Yıl:80, Sayı:460, 2008, s. 178. Bu konuda ayrıca bkz. **Akyıldız,** (2015), s. 75

¹⁵⁸ 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun md.7: “*Özel güvenlik görevlilerinin yetkileri şunlardır: (...) spor müsabakası (...) kimlik sorma, duyarlı kapıdan geçirme, bu kişilerin üstlerini dedektörle arama, eşyaları X-ray cihazından veya benzeri güvenlik sistemlerinden geçirme*”. 5188 sayılı Kanun md.8/2: “*(...) Özel güvenlik görevlileri, özel toplantılarda, spor müsabakalarında, sahne gösterileri ve benzeri etkinliklerde silahlı olarak görev yapamazlar*”. 6222 sayılı Kanun md.6/4: “*Müsabaka, antrenman ve seyir alanlarında görev yapacak özel güvenlik görevlileri, 10/6/2004 tarihli ve 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunda belirtilen görev ve yetkileri haizdir. Bu Kanundan doğan görevlerinin ifası sırasında, özel güvenlik görevlilerinin ateşli silah taşımaları yasaktır*”.

edilmektedir¹⁵⁹. Spor müsabakalarının yapıldığı alanlarda, özel güvenlik tarafından kullanılacak yetkilerin; sporun yapılabildiği bir ortamın yaratılması amacı dışında kullanılması mümkün değildir¹⁶⁰. Bu bağlamda, özel güvenlik görevlilerinin görev sahasının, korunan alanda meydana gelebilecek kamu düzeni ihlallerinin önlenmesiyle sınırlı tutulması; bu faaliyetin tamamlayıcı niteliğine daha uygun düşecektir¹⁶¹. Aksi durumun, idare hukuku anlamında yetki gaspına yol açabileceği ifade edilebilir¹⁶².

6222 sayılı Kanun'un ilgili hükümlerine bakıldığında ise; idari kolluğun görev alanından ziyade adli kolluğun görev alanının ön planda olduğu ifade edilebilir. Zira spor faaliyetlerinin kendine özgü niteliği, farklı suç tiplerinin de yaratılmasına sebebiyet vermiş ve bu fiillerin önlenmesi adına adli kolluğun görev alanı belirginlik kazanmıştır¹⁶³. Özellikle, 6222 sayılı Kanun kapsamında spor alanlarına yasak maddelerin sokulması, spor alanları etrafında kötü tezahüratlarda bulunulması konusundaki suç tanımları önemli yer tutmaktadır¹⁶⁴. Bu çerçevede spor müsabakalarında ortaya çıkan olayların "bastırılması" ve 6222 sayılı Kanun'da öngörülen tipik suç fiilinin işlenmesi çerçevesinde adli kolluğun devreye girmesi, bahsi geçen "belirginlik" halini doğrular niteliktedir. O halde idari kolluğun, kaide olarak "önleyici" niteliğinin ön planda olduğu gözetildiğinde; suç ve suçlunun takibinden farklı olarak "kamu yararının", kamu düzeninin bozulmasının "önlenmesinin sağlanmasıyla" ortaya çıkacağını vurgulamak gerekir¹⁶⁵. Esasen Özay'ın vurguladığı üzere, idari kolluk faaliyetinin "bastırıcılık olgusu

¹⁵⁹ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. **Yıldız Akgül, Şerife**: İdari Faaliyetlerin Devri Bağlamında Özel Güvenlik, Adalet Yayınevi, Ankara, 2011, s. 210 vd. Özel güvenliğin icra ettiği faaliyet neticesinde kamu düzeninin sağlanması yönünden polis ve jandarmanın yükünün hafifleyeceği hakkında bkz. **Engin**, s. 172.

¹⁶⁰ **Yıldız Akgül**, s. 244.

¹⁶¹ **Bahadır, Oktay/Kıldan, İ. Turgut**: Özel Güvenlik Görevlilerinin Zor Kullanma Yetkisi, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, Sayı:3, 2013, s. 281.

¹⁶² **Bahadır/Kıldan**, s. 282.

¹⁶³ **Koca, Mahmut**: "6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda Düzenlenen Suçlar ve Kabahatler", Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu (Ed. Şahin, Cumhur/Özgenç, İzzet/Üzülmez, İlhan), 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2012, s. 48.

¹⁶⁴ **Koca**, s. 48.

¹⁶⁵ **Özay, İl Han**: İdari Kolluk-Adli Kolluk, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt:71, Sayı:1, 2013, s.951; **Sancakdar/Önüt/Us Doğan vd.**, s. 733.

*kendi başına bir amaç olarak değil, önleyiciliğin tamamlayıcı unsuru*¹⁶⁶ olarak ele alınmalıdır. Dolayısıyla sportif faaliyetler yönünden kamu düzeninin ihlali neticesinde bazı idari yaptırımların uygulanması bakımından da önleyici niteliğin ön planda olduğunu, bastırıcılık niteliğinin bu anlamda onun tamamlayıcı ya da uzantısı niteliğini yansıttığını vurgulamak gerekir¹⁶⁷.

C. DİRLİK-ESENLIK UNSURU BAKIMINDAN

Kamu düzeni unsurlarından dirlik-esenlik unsurunu spor faaliyetleri yönünden değerlendirirken; sporun yapıldığı ortamı bozan ve toplumun bir arada yaşaması bakımından tahammül edilemeyecek davranışların bulunup bulunmadığını ele almak gerekecektir. Özellikle, kamuya açık yerlerde yapılan sportif faaliyetler açısından dirlik-esenliğin sürmesi maksadıyla, yetkili idari makamlar tarafından düzenin sağlanmasına yönelik biçimde idari kolluk faaliyeti yerine getirilmektedir¹⁶⁸. Belirtmek gerekirse, buradaki “*dirlik*” ifadesi, Yaşar’ın deyişiyle “*toplumsal barış içeren kamusal yaşamı amaçladığından*¹⁶⁹”, sportif faaliyetlerde ortaya çıkabilecek olumsuz durumların bu kavramla ilintili olduğundan bahsedilebilir. Esenlik ise, güvenlik ve sağlık unsurlarına göre daha geniş bir kavramı ifade ettiğinden; somut olayın özelliklerine göre hangi davranışların söz konusu mülhaza çerçevesinde kamu düzenini bozduğunu irdelemek gerekecektir¹⁷⁰. Bununla bağlantılı olarak denilebilir ki, sportif faaliyetlerin icrasında ortaya çıkabilecek ihlallerin tamamı dirlik-esenlik unsurunu bozar nitelikte olmayıp; bu bağlamda, oyun kuralı ihlali ile kamu düzeninin ihlal edilmesi denk değildir. Örneğin, bir at yarışı organizasyonunda “*B grubuna, dahil 4 ve daha yukarı yaşı olan safkan arap atlarından 9 yaşına olanların koşulara iştirak ettirilmeyeceğine yönelik kural konulmuşsa*¹⁷¹” buna aykırı biçimde atın iştirak ettirilmesi söz konusu olursa yahut “*profesyonel ve amatör karşılaşmaların resmi müsabaka olduğu ve bu müsabakada hakem tarafından oyundan çıkarılan futbolcunun, daha sonraki ilk resmi müsabakaya*

¹⁶⁶ Özay, (2013), s. 951.

¹⁶⁷ Özay, (2013), s. 951.

¹⁶⁸ Akgüner, Tayfun/Berk, Kahraman: İdare Hukuku, 8. Baskı, Der Yayınları, İstanbul, 2017, s. 1015.

¹⁶⁹ Yaşar, H. Nuri: İdare Hukuku, 2. Baskı, Der Yayınları, İstanbul, 2014, s. 218.

¹⁷⁰ Karatepe, Şükrü: İdare Hukuku, Anadolu Matbaacılık, İzmir, 1988, s. 207.

¹⁷¹ D10D. E.1985/922, K.1987/1395, T.24.06.1987, Daniştay Dergisi, Sayı:68-69, s. 641.

*katılamayacağı*¹⁷²” kuralına aykırı biçimde oyuncu dahil edilirse; bu fiillerin oyun kurallarını ihlal etmesinin yanında kamu düzenini bozduğundan bahsedilemeyecektir. Keza, “*olimpiyat oyunlarında Türk sporunu tanıtmaya ve temsil amacının gereklerine uygun tutum ve davranışta bulunmayan*¹⁷³” sporcuya yönelik disiplin cezası verilmesi de “*kamu düzenini*” ihlal eder boyut taşımamaktadır. Zira bu örneklerde toplumun bir arada yaşamasını engelleyen, dış dünyaya yansıyan bir olgu söz konusu değildir. Ancak, oyun kurallarının ihlal edilmesi; belirli hallerde, kamu düzeninin ihlali yönünden değerlendirme konusu yapılabilir¹⁷⁴.

1. Oyun Kurallarına Aykırılık Halinin Unsur Çerçevesinde Değerlendirilmesi

Oyun kuralları ihlalinin kamu düzeni mülhazalarından dirlik-esenlik yönünden irdelenmesi, kural olarak toplumun bir arada yaşamasını engellediği ve dış düzende bir etki ürettiği müddetçe anlam taşıyacaktır. Bu kapsamda örneğin, Danıştay tarafından verilen bir karara konu olayda, “*Aydın bölgesi Amatör 1. Küme futbol şampiyonunu tayin edecek olan ve Kuşadası Gençlik Spor Kulübü ile Bozdoğan Gençlik Spor Kulübü arasında 13 Şubat 1972 günü oynanıp 20-0 Kuşadası Gençlikspor Kulübünün galibiyeti ile biten maçta, evvelden anlaşmaya varıldığı*¹⁷⁵” tespit edilerek; organizasyonda bu anlamda oyun kurallarına aykırı fiilin işlendiği açık biçimde ifade edilmiş ve ikinci gelen takımın dahil edilmesine karar verilmiştir. Keza, sportif faaliyetlerden bazıları ancak uygun şekilde eğitilmiş ve bakılmış hayvanların varlığı sayesinde işleyebilir ki bu da bazen oyun kurallarına aykırı olarak doping sorununu gündeme getirmektedir¹⁷⁶. Esasen, idare hukuku yönünden bu gibi örnekler üzerinden yapılan tartışma; toplumun bir arada yaşamasını engelleyen bir durumun varlığından yahut dirlik-esenliğin bozulmasından ziyade “*etik*” kavramı üzerinden¹⁷⁷ ya da “*spor kamu düzeni*” kavramı üzerinden

¹⁷² D12D. E.1979/3475, K.1981/2038, T.19.10.1981, Danıştay Dergisi, Sayı:46-47, s. 371-372. Benzer yönde; D10D. E.1982/1724, K.1982/746, T.08.04.1982, Danıştay Dergisi, Sayı:48-49, s. 334-335.

¹⁷³ D12D. E.1970/2292, K.1972/1630, T.13.06.1972, Danıştay Onikinci Daire Kararları Cilt-I, s. 135.

¹⁷⁴ D12D. E.1973/463, K.1973/2541, T.23.10.1973, Danıştay Dergisi, Sayı:14-15, s. 502.

¹⁷⁵ D12D. E.1972/661, K.1972/3620, T.14.11.1972, Danıştay Dergisi, Sayı:11, s. 403.

¹⁷⁶ **Pauliat, Hélène:** Les animaux et le droit administratif, Pouvoirs, Les animaux, No.131, 2009, s. 63.

¹⁷⁷ **Basson, Jean-Charles/Lestrelin, Ludovic:** Pour une sociologie politique du supportérisme: penser le militantisme et la partisanerie des supporters de football en Europe, L'autre visage du supportérisme.

yürütülebilir. Bu noktada şayet, söz konusu tutum ve davranış toplumun fiili olarak birlikte yaşamasını imkansız ya da tahammül edilemeyecek hale getirecek, doğrudan maddi düzeni bozacak¹⁷⁸ nitelikteyse, ancak bu durumda kamu düzeninin ihlal edildiğinden bahsedilebilir. Zira kamu düzeni maddi bir kavramı ifade ettiğinden; bu davranışların etik olarak aykırı nitelikte oluşu ya da kişilerin iç dünyasında yer alan düşüncelere uygun olmaması, onun konusuna girmemektedir¹⁷⁹. Bu çerçevede, toplumun maddi düzenini bozmayan ve fakat spor etiğine aykırı nitelikte olan davranışlar yönünden¹⁸⁰ kamu düzeni ihlali hususunda yakın tehlikenin varlığı mevcut olmadığından; bu ihtimalde idari makamın yapacağı müdahale yetki aşımı teşkil eder¹⁸¹. Nihayet vurgulamak gerekirse; kamu düzeni kavramının sınırlarını genişleterek spor etiği ve spor disiplini unsurlarını da muhteva edecek biçimde ele almak, başta bireylerin spor hakkı olmak üzere bu alanda pek çok temel hak ve hürriyete bu sebeple müdahalenin önünü açmak manasına gelebilir¹⁸². Ancak, bahsi geçen fiillerin etik olarak aykırı bir davranış olduğu ve spor düzenini bozduğu da bir gerçektir. Bu nedenle bu gibi durumlarda özel kolluk kavramından (=örneğin, *at yarışları kolluğu*) ve korunan değer olarak düzenin nitelik yönünden farklılığından¹⁸³ bahsedilecektir. Bununla birlikte, 6222 sayılı Kanun çerçevesinde şike ve teşvik primi fiili tipik suç fiili olduğundan; bu fiili gerçekleştiren

Autorégulations, mobilisations collectives et mouvements sociaux (Ed. Busset, T./Besson, R./Jaccoud, C.), Peter Lang, Bern, 2014, s. 30

¹⁷⁸ **Günday**, s. 291.

¹⁷⁹ **Tan**, (2018), s. 406.

¹⁸⁰ Etik ve sportif değerler hakkında bkz. **McFee, Graham**: Are there philosophical issues with respect to sport (other than ethical ones)?, *Ethics and Sport* (Ed. McNamee, M. J./Parry, S. J.), E&FN Spon, London and New York, 1998, s. 5; **Öngel, H. Basri**: Sporda Etik Değerler Açısından Doping, *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, Cilt:2, Sayı:2, 1997, s. 75; **Özbek, Oğuz**: Sporda Etik Dışı Davranış Alanları ve Etik İlkeler, *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, Cilt:4, Sayı:4, 1998, s. 40.

¹⁸¹ **Günday**, s. 291.

¹⁸² **Okay Tekinsoy**, (2018), s. 476.

¹⁸³ **Günday**, s.297. At yarışlarında yapılan dopingler kapsamında tesis edilen idari faaliyetler yönünden bkz. UM. E.1995/2, K.1995/1, T.13.02.1995, RG.20.03.1995-22233. Bununla birlikte teorik açıdan, at yarışlarında atlara doping yapılması çerçevesinde haksız rekabetten kaynaklanan “*bir nevi dolandırıcılık*” meydana geldiği ve kişinin cezai sorumluluğu doğabileceği de düşünülebilir. Bkz. **Yenisey**, s. 271; **Rehberg, Jörg/Flachsmann, Stefan**: İsviçre Ceza Hukukuna Göre Dopingın Dolandırıcılık Olarak Cezalandırılabilirliği (çev. Ünver, Yener), *Spor ve Ceza Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004, s. 32.

kişiler yönünden spor kurallarına aykırı davranmanın yanı sıra cezai sorumluluk hali¹⁸⁴ gündeme gelmektedir. Bu noktada ise, yukarıda yapılan açıklamalara koşut biçimde, adli kolluğun görev alanının başladığı ifade edilmelidir.

2. Unsurun Somutlaştırılması: Yargı Kararlarındaki Yaklaşım

Spor faaliyetlerinin yapılması aşamasında ortaya çıkabilecek can ve mal güvenliğini tehdit etmeyecek boyutta olan olumsuz tutum ve davranışlar neticesinde, dirlik-esenlik mülahazası çerçevesinde kamu düzeninin ihlal edilebileceği ve buna bazı hukuki sonuçların bağlanacağı ifade edilebilir¹⁸⁵. Örneğin, “24.1.1971 günü Antakya’da oynanan Hatayspor-İzmirspor İkinci Türkiye Ligi Futbol Müsabakasında çıkan olaylar nedeniyle Futbol Müsabaka Yönetmeliğinin 11/g maddesi gereğince Antakya stadında 31.3.1971 tarihine kadar futbol müsabakası yaptırılmamasına ve amatör bölge lig maçlarının aynı sahada seyircisiz oynatılmasına¹⁸⁶” ilişkin federasyon kararının hukuka aykırı olmadığına karar verilmiştir. Keza, eski tarihli bir başka Danıştay kararında “17.3.1974 tarihinde Bandırma’da oynanan Bandırmaspor-Denizlispor futbol müsabakası sırasında meydana gelen olaylar sebebiyle Bandırma’da 22 Nisan 1974 tarihine kadar profesyonel futbol müsabakası yaptırılmamasına¹⁸⁷” karar verilmiştir. Benzer yönde, “Bulanca-

¹⁸⁴ Nitekim 6222 sayılı Kanun md.11/1 hükmüne göre, “Belirli bir spor müsabakasının sonucunu etkilemek amacıyla bir başkasına kazanç veya sair menfaat temin eden kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Kendisine menfaat temin edilen kişi de bu suçtan dolayı müşterek fail olarak cezalandırılır. Kazanç veya sair menfaat temini hususunda anlaşmaya varılmış olması halinde dahi, suç tamamlanmış gibi cezaya hükümlenir”. Şike ve teşvik primi suçu hakkında bkz. **Demiral Bakırman, Büşra:** Türk Ceza Hukukunda Şike ve Teşvik Primi Suçu, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 103-104.

¹⁸⁵ Belirtmek gerekirse, bu davranışların kamu düzenini ihlal eder boyutta olması ve bu bağlamda kamu hukuku rejimine tabi olarak değerlendirilmesinin yanında, ilgili federasyon tarafından özel hukuk kurallarına göre, ilgililere yönelik yaptırım kararı verilmesi de gündeme gelebilmektedir. Esasen spor müsabakasını gerçekleştiren süljelerin ya da kulüplerin bir kusuru bulunmasa da Walker’in ifade ettiği üzere, “objektif sebep sorumluluğunun geçerli olması” çerçevesinde yaptırım uygulanması söz konusu olmaktadır. Bununla birlikte, burada hukuka aykırı davranışta bulunan kişilere rücu edilmesi de düşünülebilir. Bkz. **Walker, Wolf-Dietrich:** Seyirci Taşkınlıklarının Özel Hukuka İlişkin Sorunları (çev. Taş Korkmaz, Hülya), Fasikül Hukuk Dergisi, Cilt:5, Sayı:45, 2013, s. 9.

¹⁸⁶ D12D. E.1971/386, K.1972/4130, T.16.12.1972, Danıştay Dergisi, Sayı:11, s. 405.

¹⁸⁷ D12D. E.1974/768, K.1976/981, T. 27.04.1976, Danıştay Dergisi, Sayı:24-25, s. 530.

*Akınspor kulüpleri arasındaki futbol maçında her iki takım futbolcularının hareketleriyle müsabakanın normal şartlar altında devamına imkan vermedikleri*¹⁸⁸” durumda her iki takımın hükmen yenik sayılarak cezalandırması hukuka aykırı bulunmamıştır. Bu çerçevede esasen kamu düzeni unsurlarından dirlik-esenlik unsurunun bozulması; spor hukukuna yönelik çeşitli yaptırım kararlarının uygulanmasına neden olmuştur¹⁸⁹. Bununla birlikte Danıştay’ın eski tarihlerde konuyla ilgili olarak vermiş olduğu kararlar göz önüne alındığında; ihlale sebep olan maddi olguların tespit edilmesi gerektiğine ayrıca vurgu yapıldığı görülmektedir. Nitekim bir olayda Danıştay’ın, “*maçın tatiline sebep olan olayların Şekerspor taraftarlarınca çıkarıldığı sabit olmadığına göre maçın yenilenmesinin kararlaştırılmasına*¹⁹⁰” karar verdiği görülmektedir. Buna koşut biçimde, “*Samsunspor-Güneşspor arasında oynanan futbol müsabakasında Samsunspor taraftarlarının sahaya girmeleri üzerine maçın tatil edilmesi sebebiyle Samsunsporun hükmen yenik sayılmasında*¹⁹¹” hukuka aykırılık bulunmamıştır.

Bu anlamda, Danıştay’ın kararlarında koymuş olduğu yaklaşım değerlendirildiğinde spor faaliyetlerinin yapılabildiği bir ortamın bozulması ihtimali, spor faaliyetinde bulunmayan üçüncü kişiler tarafından gerçekleştirilebilir ki; bu durumda söz konusu ihlalin giderilmesi gerekecektir. Ayrıca bu gibi tutum ve davranışlar, kişilerin spor hakkını etkileyebilen ve spor hukukuna özgü yaptırım kararlarının alınabilmesini sonuçlayan mahiyettedir. Özellikle, optimal olarak kamu düzeni ifadesi, çeşitli insan hakları değerleriyle de ilintili bir kavramı ifade ettiğinden; spor müsabakalarının yapılabildiği bu ortamı çeşitli nitelikleriyle irdelemek gerekmektedir¹⁹². Bu bağlamda, dirlik-esenlik mülahazası kapsamında bu ortamın bozulması ihtimaline karşı idari

¹⁸⁸ D12D. E.1965/2802, K.1966/2056, aktaran; **Özeren vd.**, s. 294.

¹⁸⁹ Bkz. D12D. E.1969/2120, K.1969/2500, T.29.12.1969, Danıştay Onikinci Daire Kararları Cilt-I, s. 121.

¹⁹⁰ D12D. E.1966/2490, K.1967/1049, aktaran; **Özeren vd.**, s. 296.

¹⁹¹ D12D. E.1966/642, K.1967/1248, T.14.09.1967, Danıştay Onikinci Daire Kararları Cilt-I, s. 120.

¹⁹² **McDougal, Myres S./Lasswell, Harold D./Chen, Lung-Chu:** Human Rights and World Public Order: The Basic Policies of an International Law of Human Dignity, Oxford University Press, Oxford, 2019, s. 412.

makamların bazı tedbirleri önceden alması (=önleyici fonksiyon) da kamu düzeninin korunması maksadına hizmet eder¹⁹³.

3. Unsurun Sportif Faaliyetler Yönünden Doğurduğu Etki ve Sonuçlar

5149 sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun¹⁹⁴ yürürlükteyken; kamu düzenini tutum ve davranışlarıyla bozan kişinin bu fiillerinin idari makamlarca tespit edilmesi neticesinde, maddi olgunun gerçekleşmesine idari yaptırım niteliğinde karar tesis edilerek hukuki sonucun bağlandığı ifade edilebilir¹⁹⁵. Örneğin, “şeref tribününden sahaya inerek hakemin üzerine yürüdüğü ve sözlü ve fiili saldırıda bulunması¹⁹⁶” neticesinde seyirden men edilmesine yönelik idari yaptırım kararı verilmesi böyledir. Bununla birlikte, özellikle “seyirden yasaklama” ifadesi bakımından 6222 sayılı Kanun’un yürürlüğe girmesiyle¹⁹⁷; farklı görünümünün söz konusu olabileceğini (koruma tedbiri yahut güvenlik tedbiri olarak¹⁹⁸) göz ardı

¹⁹³ Bu nedenle, Danıştay tarafından -bu gibi hallerde idari makamların vermiş olduğu kararların hukuki niteliği açısından- verilen bir kararda “spor müsabakalarını seyirden men edilmesine ilişkin işlemlerin, idari tedbir niteliğinde yaptırımlar olduğunda duraksama bulunma(diğina)” hükmedilse de (D10D. E.2009/3277, K.2013/1417, T.19.02.2013, Lexpera İçtihat Bilgi Bankası, Erişim T.10.01.2021.) 6222 sayılı Kanun çerçevesinde seyirden men edilmeye yönelik kararların hukuken farklı görünümüne arz edebildiği akılda tutulmalıdır.

¹⁹⁴ RG. 07.05.2004-25455.

¹⁹⁵ D10D. E.2009/3068, K.2013/1416, T.19.02.2013, Lexpera İçtihat Bilgi Bankası, Erişim T. 10.01.2021.

¹⁹⁶ DİDDK. E.2011/146, K.2014/1782, T.22.04.2014, Lexpera İçtihat Bilgi Bankası, Erişim T. 10.01.2021.

¹⁹⁷ Özellikle, “ taraftarların sürekli veya geçici olarak gruplar halinde buldukları yer ve mekanlar ile müsabakanın yapılacağı yere gidiş ve geliş güzergahlarını kapsamaması, şike ve teşvik primi fiillerinin suç olarak tanımlanmaması, bazı yasak fiillerin karşılığında yaptırım öngörülmemesi, yaptırım öngörülenlerde ise idari para cezasına yer verilmiş olması”, 6222 sayılı Kanun’un ihdas edilmesine sebebiyet vermiştir.

Epözdemir, Rezan: Müsabaka Alanlarındaki Sporcuların Hakaret İçeren Eylemleri ile Kasten Yaralama ve Mala Zarar Verme Eylemlerinin Türk Ceza Hukuku Açısından Değerlendirilmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:21, Sayı:2, 2019, s. 382. Bu anlamda, idari kolluğun görev alanının fonksiyonel olarak daraltıldığından bahsedilebilir.

¹⁹⁸ 6222 sayılı Kanun md.18/3 “Bu madde kapsamına giren suçlardan dolayı soruşturma başlatılması halinde şüpheli hakkında spor müsabakalarını seyirden yasaklama tedbiri derhal uygulamaya konulur. Soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı, kovuşturma evresinde mahkeme tarafından bu tedbirin kaldırılmasına karar verilmediği takdirde bu yasağın uygulanmasına koruma tedbiri olarak devam edilir”. 6222 sayılı Kanun md.18/4 “Koruma tedbiri olarak uygulanan ve güvenlik tedbiri olarak hükmedilen spor

etmemek gerekir. Bu bağlamda, sportif faaliyetlerde kamu düzeninin korunması maksadıyla yerine getirilen idari kolluk faaliyetini daha ziyade “önleyici fonksiyonu” ön planda tutularak irdelemek gerekecektir¹⁹⁹.

Doktrinde Gözler’in ifade ettiği üzere, bu gibi kolluk tedbirlerinin önceden alınması “bir hukuk kuralının ihlaline tepki olarak değil, kamu düzeninin korunması amacıyla” gerçekleştirilmektedir²⁰⁰. Bu yönüyle bu tedbirler “müeyyidelere benzeseler de” onlardan “farklı” bir mahiyet arz etmektedir²⁰¹. Örneğin, saldırgan davranışları teşvik etme olasılığı bulunan (=kamusal barışı bozma riski bulunan) reklamların önceden yasaklanması bu kapsamda değerlendirilebilir²⁰². Yahut bir kişinin ya da grubun hakaret içerikli pankart açması²⁰³ neticesinde dirlik-esenlik mülahazasıyla ilintili biçimde spor faaliyetinin yapılabildiği ortamın bozulması gündeme gelebileceğinden; bu pankartın spor alanına sokulmaması bu kapsamda olacaktır²⁰⁴. Keza, tütün ürünlerinin spor

müsabakalarını seyirden yasaklama tedbirine ilişkin bilgiler Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde tutulan bu amaca özgü elektronik bilgi bankasına derhal kaydedilir. Bu bilgi bankasına spor kulüplerinin ve federasyonların erişimi sağlanır. Yasaklanan kişilere ilişkin bilgiler, ilgili spor kulüplerine ve yurt dışında yapılacak müsabaka öncesinde müsabakanın yapılacağı ülkenin yetkili mercilerine bildirilir”.

¹⁹⁹ Bununla birlikte buradaki “önleyici fonksiyon” ifadesi, kamu düzeninin etkilerinin sadece “spor müsabakalarının yapılması öncesinde” ortaya çıktığı yönünde “zamansal” biçimde anlaşılmalıdır. Zira spor müsabakalarının tamamlanmasından hemen sonra da tarafların ya da sporcuların arasında kavga ya da kargaşa çıkabilir ve kamu düzeni ihlal edilebilir. Bu nedenle buradaki önleyici fonksiyonun sportif faaliyetlerde meydana gelebilecek kamu düzeni ihlallerinin önüne geçilmesi maksadıyla birlikte yorumlamak gerekecektir. Bkz. **Akyıldız**, (2015), s. 82.

²⁰⁰ **Gözler**, s. 565.

²⁰¹ **Gözler**, s. 565.

²⁰² **Gatsi, Jean**: Le droit du sport, 2. Baskı, PUF, Paris, 2007, s. 13.

²⁰³ Bkz. İHAM. Association Nouvelle des Boulogne Boys/Fransa, Başvuru No:6468/09, T.07.03.2011, (<https://hudoc.echr.coe.int>), Erişim T. 10.01.2021.

²⁰⁴ Bkz. **Cherpillod, Ivan/Coenen, Peter T. M./Crespo Pérez, Juan de Dios**: Hooliganism, CAS and Football: Landmark Cases (Ed. Wild, Alexander), Springer, Netherlands, 2012, s.204. Ayrıca bkz. **Gardiner, Simon/Welch, Roger**: Sport, Racism and the Limits of Colour Blind Law, Race, Sport and British Society (Ed. Carrington, Ben/McDonald, Ian), Routledge, London, 2001, s. 134.

organizasyonunda reklam olarak gösterilmemesine yönelik olarak, kamu sağlığının geniş anlamda korunması maksadıyla alınacak tedbirler bu kapsamda değerlendirilebilir²⁰⁵.

Buna koşut biçimde, alkol veya uyuşturucu madde etkisi altında spor alanlarına girmeye çalışan kişilerin tespit edilmesi halinde; fiil suç oluşturmaya dahi²⁰⁶, girmelerine izin verilmeyecek ve bu kişiler seyirden menedilecektir²⁰⁷. Bu yönüyle spor müsabakalarında saldırgan tutum ve davranışları olabilecek ya da genel davranışlarına göre kamu düzeni için tehdit oluşturan (=sportif faaliyetlerin yapılmasında elverişli ortamın bozulması) grupların özellikle izlenmesi gerekmektedir²⁰⁸. Burada, söz konusu kişilere yönelik böyle bir sınırlama getirilmesi, kamu düzenini bozabilecek nitelikteki olası davranışların önüne geçilmesinden ileri gelmektedir²⁰⁹. Bunun yanında istisna olarak; 6222 sayılı Kanun md.23/3 hükmü²¹⁰ göz önüne alındığında, “*idari yaptırım türünden spor müsabakalarını seyirden yasaklama kararı*²¹¹” verilmesi ve idari yaptırım kararının uygulanması söz konusu olabilir. Esasen, “*alkol, uyuşturucu ya da uyarıcı madde eşliğinde spor müsabakasının yapıldığı alanlara gelen kişilerin*” dirlik-esenlik

²⁰⁵ Ayrıca bkz. İHAM. Hachette Filipacchi Presse Automobile and Dupuy/Fransa, Başvuru No:13353/05, T.05.03.2009, (<https://hudoc.echr.coe.int>), Erişim T. 10.01.2021.

²⁰⁶ **Özgenç, İzzet:** Değerlendirme ve Sonuç, Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu (Ed. Şahin, Cumhuriyet/Özgenç, İzzet/Üzülmez, İlhan), 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2012, s. 126.

²⁰⁷ Bu yönüyle seyirden yasaklanma -koruma tedbirinden farklı olarak- “*idari tedbir*” şeklinde de karşımıza çıkabilmektedir. **Koca**, s. 75. Nitekim 6222 sayılı Kanun md.18/7 uyarınca “*Alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde etkisinde olduğu açıkça anlaşılan kişi, müsabaka, antrenman ve seyir alanlarına alınmaz. Bu şekilde belirtilen alanlara giren ve dışarı çıkmamakta ısrar eden kişi zor kullanılarak dışarı çıkarılır ve bu madde hükümlerine göre bir yıl süreyle spor müsabakalarını seyirden yasaklanır*”.

²⁰⁸ **Gatsi**, s. 13; **Ertaş, Şeref:** Sporda Şiddet Yasayla Önlenebilir Mi?, Yaşar Üniversitesi Hukuk Fakültesi Bilimsel Temyiz Dergisi, Sayı:2, 2012, s. 6.

²⁰⁹ **Dere, Coşkun:** Spor Müsabakalarını Seyirden Yasaklanma, Av. Ömer Remzi Arıkan Armağanı (Ed. Çağlar, Tacar), Ankara Barosu Yayınları, Ankara, 2013, s. 275. Gerçekten Ertaş’ın da belirttiği üzere; sporda şiddet olgusunun önüne geçilmesi olayların ortaya çıkmadan önlenmesiyle mümkün olacaktır. Bu doğrultuda da esasen, kamu düzeninin korunmasına yönelik idari kolluk faaliyetinin değeri ortaya çıkmaktadır. **Ertaş**, (2012), s. 6.

²¹⁰ 6222 sayılı Kanun md.23/3 “*Bu Kanun hükümlerine göre idari para cezasına ve diğer idari yaptırımlara karar vermeye, Cumhuriyet savcısı yetkilidir*”.

²¹¹ **Yaşar, Yusuf:** Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun’un 18’inci Maddesinde Yer Alan Seyirden Yasaklanma ile Seyirden Yasaklama Tedbirleri, MÜHFHAD, Cilt:19, Sayı:1, 2013, s. 5.

mülhazası kapsamında kamu düzenini bozabileceğinden hareketle bu sonuca varılması mümkündür. Ancak, bu ihtimalde spor alanına girdikten sonra uygulanan bir idari yaptırım kararının ve bu anlamda kanun koyucu tarafından ihdas edilen yeni bir kabahatin varlığından bahsedilmesi gerekecektir²¹².

IV. KAMU DÜZENİNİN İHLAL EDİLMESİNE BAĞLI OLARAK İDARENİN SORUMLULUĞU

Sportif faaliyetlerin yapılması, pek çok insanın bir araya geldiği bir ortamın varlığını sonuçlandırdığından; kamu düzeninin ihlal edilmesi tehlikesini (=riskini) barındırmaktadır. Söz konusu risk hali, uluslararası düzlemde gündeme gelebileceği gibi ulusal düzlemde de karşımıza çıkabilir²¹³. Esasen bu sakıncanın önlenmesi adına “*menşei, sebepleri gibi sorunlar konusunda çeşitli yönleriyle uluslararası yardımlaşmalardan faydalanılması*”²¹⁴ mümkün olmakla birlikte, idari makamların da pozitif hukukta kendisine verilen görevleri yerine getirerek çeşitli idari tedbirleri alması gerekmektedir. Örneğin, 1972 Münih Olimpiyat Oyunları sırasında gerçekleşen saldırılarda ve ayrıca çeşitli otoritelerin seyirciyi engellemeye yönelik ortak girişimlerinde görüldüğü gibi, spordaki güvenlik endişeleri, özellikle büyük futbol turnuvalarında, daha da ileriye gitmektedir²¹⁵. Keza, örnek olarak Amerika Birleşik Devletleri’nde; 11 Eylül sonrası ortamda, güvenlik için artan harcamalar spor ve güvenlik konusunun yoğunlaştığını göstermektedir²¹⁶. Hatta bu çerçevede çeşitli ülkelerde sportif faaliyetlerin yapılmasından önce bazı tedbirler alınması yoluna gidildiği görülmektedir: örneğin, spor etkinliğine katılım, terörizm ve izleyicilerin keyfi arasındaki ilişkiyi özellikle keşfetmek için, Avustralya’da düzenlenen Rugby Dünya Kupası (RWC) öncesinde, kamu düzeninin bozan terörizm vb. faaliyetlerin önlenmesi açısından faaliyetlere katılacak seyirciler

²¹² Yaşar, (2013), s. 28.

²¹³ Bkz. Tezcan, Durmuş: Uluslararası Terör Suçlarında Uluslararası Yardımlaşma, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:1, Sayı:1, 1988, s. 20.

²¹⁴ Tezcan, (1988), s. 20.

²¹⁵ Giulianotti, Richard/Klauser, Francisco: Introduction: Security and Surveillance at Sport Mega Events, Urban Studies, Cilt:48, Sayı:15, 2011, s. 3157.

²¹⁶ Giulianotti/Klauser, s. 3157.

yönünden kapsamlı belirleme çalışması yapılmıştır²¹⁷. Benzer yönde, Derosier'in aktardığı üzere; “uluslararası bir spor müsabakasının (Euro 2016) öncesinde, bazı özgürlüklerin aleyhine arttırılmış güvenlik tedbirlerine başvurulması²¹⁸”, beklenmedik bir müdahale olarak karşılanamayacaktır.

Belirtmek gerekirse, bu gibi büyük spor etkinlikleri kapsamında gerekli idari tedbirlerin zamanında alınmaması ya da alınması aşamasında oluşacak aksaklıklar, idarenin hizmet kusurundan kaynaklanan hukuki sorumluluğunun (=bu anlamda tazmin yükümlülüğünün) doğmasına sebep olacaktır²¹⁹. Zira bu hallerde kusurun var olup olmadığı değerlendirilirken “çağdaş ve düzenli biçimde işleyen²²⁰” bir idari makamın; (i). riskin varlığını önceden tespit etmesi ve (ii). bu doğrultuda gerekli tedbirleri alması beklenecektir. Bu nedenle idari makamların hukuki sorumluluğu konusunda asli niteliği haiz olan “hizmet kusuru” kavramının²²¹ sportif faaliyetler ve kamu düzeni kavramları yönünden değerlendirilmesi gerekecektir. Dolayısıyla idarenin kamu düzeninin devamlılığını sağlama yükümlülüğü karşısında, doğrudan sportif faaliyetlerin taşıdığı risk nedeniyle risk ilkesine dayanarak ya da terör olaylarını önceden öngöremediğinden ötürü sosyal risk ilkesi gereğince kusursuz sorumlu olabileceğine ilişkin argümanlar²²², idari makamların günümüzde sahip olduğu araç ve imkanlar göz önüne alındığında; yüzeysel kalabilir. Bu konuda Danıştay’ın 1967 yılında oynanan Kayseri’de oynanan Kayserispor-

²¹⁷ **Taylor, Tracy/Toohey, Kristine:** Security, perceived safety, and event attendee enjoyment at the 2003 Rugby World Cup, *Tourism Review International*, Cilt:10, Sayı:4, 2006, s. 260.

²¹⁸ **Derosier, Jean-Philippe:** Olağanüstü Hal: Özgürlüğün Güvenlik Hali Hukuk Devletine Saygılı Olağanüstü Hali Anlamak (çev. Alkış, Burcu), *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Sayı:2016/1, 2016, s. 33.

²¹⁹ **Düren, Akın:** İdare Hukuku Dersleri, Sevinç Matbaası, Ankara, 1979, s. 287. Bununla birlikte, idari kolluk faaliyetinin özel hukuk kişilerine gördürülmesi hallerinde yaşanabilecek aksaklıklardan dolayı da idarenin sorumluluğunun doğabileceğini ifade etmek gerekir. **Yıldız Akgül**, s. 259. Burada idarenin denetim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi ya da eksik yerine getirmesinden kaynaklanan sorumluluk hali mevcuttur.

²²⁰ **Duran, Lütfi:** Türkiye İdaresinin Sorumluluğu, TODAİE Yayınları, Ankara, 1974, s. 27-28.

²²¹ **Ozansoy, Cüneyt:** Tarihsel ve Kuramsal Açından İdarenin Kusurdan Doğan Sorumluluğu, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara, 1989, s. 256.

²²² Nitekim doktrinde Gözler, terör saldırılarından doğan zararların tazmini bakımından devletin her zaman kusurlu sorumluluk esaslarına göre sorumlu olduğunu vurgulamaktadır. **Gözler**, s. 1259.

Sivasspor maçı sonrası Sivasspor seyircilerinin bazılarının da ölümüyle neticelenen olaylar hakkında vermiş olduğu bir karara göre , “*olacağı önceden bilinen yağma ve tahrip olaylarının önlenmesi için gerekli ve yeterli tedbirlerin zamanında alınmamış olması, kadro ve teknik araç ve olanakları yönünden esasen yetersiz olan güvenli kuvvetlerinin de olaylar sırasında dağınık ve denetimsiz çalışmaları, halkın can ve mal güvenliğinin korunmasına ilişkin kamu hizmetinin kuruluş ve işleyişi yönünden hizmet kusurunun varlığını göstermektedir*²²³”. Bu anlamda “*olaylı geçeceği önceden belirli olan Kayserispor-Sivasspor maçına dair idari makamların önceden bilgisi olmasına rağmen yeterli, teknik araç ve olanaklar kullanılmaması ve paniğe kapılan kişilerin stadyum çıkışında sıkışmaları neticesinde meydana gelen zararlar dolayısıyla idarenin hizmet kusurunun bulunduğu*²²⁴” (=geniş anlamda hizmetin kötü işlenmesi) ifade edilecektir. Dolayısıyla sportif faaliyetlerin gerek yapılmasından önce gerekse yapılması ve sonrasındaki aşamalarda gerekli önlemlerin alınmaması, hizmet kusuru olarak değerlendirilerek; hukuki sorumluluğun ortaya çıkmasına neden olmaktadır²²⁵. Bunun yanında, her ne kadar bu hallerde pozitif hukuk kurallarıyla açıkça süre öngörülme de “*idari makamın sahip olduğu olanaklara ve olayın özelliklerine göre, hizmetin gerektirdiği çabukluğun gösterilip gösterilmediğinin*²²⁶” ayrıca irdelenmesi gerekmektedir.

Ayrıca, aslında spor faaliyeti yapılmaması gereken bir yerde, o faaliyetin yapılmasına izin veriliyor ya da buna tahammül gösteriliyorsa burada da kamu düzeninin ihlal edilmesinden bahsedilebilir. Dolayısıyla sportif faaliyetlerin yapılacağı ortamın ve yapının korunması gerekliliği; bayındırlık çalışmalarının yanında²²⁷ kimi hallerde kamu düzeni kavramıyla ilişkilendirilebilir. O halde, yukarıda önemi vurgulanan spor

²²³ D12D. E.1968/233, K.1969/1770, T.10.11.1969, aktaran; **Esin, Yüksel**: Danıştay’da Açılacak Tazminat davaları İkinci Kitap: Esas, Balkanoğlu Matbaacılık, Ankara, 1973, s. 62.

²²⁴ D12D. E.1968/1045, K.1970/91, T.20.01.1970, aktaran; **Esin**, s. 63.

²²⁵ Bu konuda ayrıca bkz. **Yıldırım, Turan**: “İdarenin Sorumluluğu”, İdare Hukuku (Ed. Yıldırım, Turan), 7. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, s. 843.

²²⁶ **Düren**, s. 291.

²²⁷ Bir kamusal yapının normal bakımının yapılmaması halinde idarenin sorumluluğu hakkında bkz. **Delcros, Xavier/Delcros, Bertrand**: Fransız Hukuk Sisteminde İdari Sorumluluk Rejimi (çev. Candan, Turgut), Danıştay Yayınları, Ankara, 1984, s. 52.

faaliyetlerinin yapılabilirdiği elverişli ortam ifadesi karşısında; ilgili ortamın oluşturulması yanında da gözetimi ve denetimi önem arz etmektedir. Konu, her ne kadar spor faaliyetlerine yönelik kamu hizmeti faaliyetlerinin alanına dahil edilebilirse²²⁸ de sportif faaliyetlerin yapılmaması gereken elverişsiz ortamlara bağlı olarak; toplumun maddi düzeninin önceden bozulmasının önüne geçilmesi maksadıyla bireylerin spor hakkına müdahale edilmesi söz konusu olabilir. Örneğin, çığ düşeceği öngörülen bir kayak merkezinde kayak sporunun yapılmasının yasaklanması (=can ve mal güvenliğinin sağlanması, genel güvenlik mülahazası), spor yapılmasına elverişli bir ortamın bulunmaması gerekçesine bağlı olarak “kamu düzeni” kavramıyla ilişkilendirilebilir. Keza, dirlik-esenlik unsuru çerçevesinde su kirliliğinin yoğun olduğu bir bölgede yüzme vb. sportif faaliyetlerin yetkili idari makamlarca alınan karar doğrultusunda geçici bir süre durdurulması gündeme gelebilir²²⁹. Bu sebeple, söz konusu tedbirler alınmaksızın denetim görevinin idari makamlarca yerine getirilmemesi ve bireylerin bundan zarar görmesi idarenin hizmet kusuruna neden olacaktır²³⁰.

SONUÇ

Sportif faaliyetlerin yapılması hususunda hukuk kurallarıyla devlete bazı pozitif yükümlülükler getirilmesi, idari makamların bu doğrultuda sporu teşvik edici ve spor yapılmasına elverişli ortamın oluşturulması noktasında kendisini göstermektedir. Şüphesiz, pozitif hukuki temelleri bulunan bu yükümlülüklerin yerine getirilmesi; spor faaliyetlerinin bireylerce yapılabilirdiği, toplum huzur ve sükûnet içinde olduğu bir düzenin yaratılması amacına yönelmektedir. Bununla birlikte, sportif faaliyetler bakımından bu amacın gerçekleştirilmesine yönelik biçimde disiplin kurallarının uygulanması da önem taşımakta olup, bu kurallara uyulmaması kimi zaman ihlali gerçekleştiren kişiler açısından yaptırım sonuçları doğurabilir. Ancak, sportif faaliyetlerde her disiplin kuralının ihlali kamu düzeninin ihlali sonucunu

²²⁸ Bkz. AYİM 2D. E.2002/596 K.2003/103 T.29.01.2003, Legalbank İçtihat Bilgi Bankası, Erişim T. 10.01.2021.

²²⁹ CE. 28 novembre 1980, Commune d’Ardres, aktaran; **Carius**, s. 178.

²³⁰ D10D. E.1998/4104, K.1999/4365, T.29.09.1999, aktaran; **Bal, Yakup/Şahin, Yahya/Karabulut, Mustafa**: Danıştay 10. Dairesinin Tazminat Davalarına İlişkin Seçilmiş Kararları, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2003, s. 382.

doğurmayacaktır. O halde, kamu düzeni kavramının gerek amatör gerekse profesyonel düzeyde spor faaliyetleri yönünden kapsamı ve değerini irdelerken; toplumun bir arada yaşamasını engelleyen, maddi düzene yansıyan niteliğini göz önünde bulundurmamak gerekmektedir. Bu husus kimi hallerde bulaşıcı hastalıkların önlenmesi ve bu çerçevede söz konusu sportif faaliyetlerin umuma açık alanlarda toplu biçimde yapılmasının yasaklanması biçiminde, kimi zaman sportif faaliyetlerin yapılması aşamasında ya da sonrasında kargaşa oluşmaması için gerekli tedbirlerin alınması biçiminde belirmektedir. Belirli hallerde ise, spor faaliyetlerinin icrasında ya da sonrasında, huzur ve sükunun bozulması sonucu dirlik-esenlik mülahazası çerçevesinde kamu düzeninin ihlali söz konusu olabilir. Bu nedenle, sportif faaliyetlerin yapılması aşamasında gerçekleştirilen tutum ve davranışların hangi hallerde toplumun maddi düzenini bozduğu somut olayın özelliklerine göre incelenmelidir. Spor etiğine uygun olmayan davranışların yapılması ise; dış dünyaya etki ve sonuçları yansımadığı sürece, kişilerin iç dünyasında hukuka uygun olmadığı gerekçesiyle, idari makamlarca doğrudan müdahale edilmesini gerektirmeyecektir. Nihayet, belirtmek gerekir ki; idari makamların kamu düzenini sağlama yükümlülüğü kapsamında yerine getirdiği idari faaliyetlerin doğru biçimde ve zamanında yapılması, spor hakkının gereği gibi kullanılmasını da kolaylaştıracaktır. Aksi takdirde, sportif faaliyetlerin yapılabildiği elverişli ortamın sağlanmasında yaşanan aksaklıkların varlığı; kaide olarak, yetkili idari makamın kusur sorumluluğuna yol açacaktır.

KAYNAKÇA

Afacan, Ersin/Onağ, Zeynep: Profesyonel Türk Futbolcuların Covid-19 Nedeniyle Ertelenen Maçların Başlaması Hakkında Görüşlerinin İncelenmesi: Nitel Bir Araştırma, International Journal of Contemporary Educational Studies, Cilt:6, Sayı:1, 2020, ss. 201-221.

Akgüner, Tayfun/Berk, Kahraman: İdare Hukuku, 8. Baskı, Der Yayınları, İstanbul, 2017.

Akkurt, Kemal: Yerel Yönetimler ve Spor, Av. Ömer Remzi Arıkan Armağanı (Ed. Çağlar, Tacar), Ankara Barosu Yayınları, Ankara, 2013, ss. 43-58.

Akyıldız, Ali: Sporun Hukuku ve Yargısı, Av. Ömer Remzi Arıkan Armağanı (Ed. Çağlar, Tacar), Ankara Barosu Yayınları, Ankara, 2013, ss. 59-116.

Akyıldız, Ali: Sporun Kamu Düzeni: Yükümlülükler, Suçlar, Yasaklar ve Kabahatler, Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu “Av. Akın Ataksoy” Armağanı (Ed. Çağlar, Tacar), Ankara Barosu Yayınları, Ankara, 2015, ss. 43-148.

Anderson, Jack: Doping, sport and the law: time for repeal of prohibition?, International Journal of Law in Context, Cilt:9, Sayı:2, 2013, ss. 135-159.

Aslan, Zehreddin/Altındağ, Halil: Bağımsız Spor Federasyonlarının Kamu Tüzel Kişiliği Sorunu, İstanbul Spor Hukuku Dergisi, Cilt:1, Sayı:1, 2019, ss. 181-196.

Atay, E. Ethem: İdare Hukukuna İlişkin Temel Tespitler ve Bu Hukuk Dalının Belli Başlı Özellikleri, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:11, Sayı:1-2, 2007, ss. 503-528.

Atay, E. Ethem: İdare Hukuku, 6. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2018.

Avcı, Mustafa: Spor Federasyonlarının Hukukî Niteliği, İdarî Teşkilât İçindeki Konumu ve Bağımsızlığı Sorunu, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt:70, Sayı:2, 2012, ss. 3-20.

Ayanoğlu, Taner: Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu'nun İşlevi ve Kararlarının Niteliği, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı:74, 2008, ss. 43-76.

Ayanoğlu, Taner: The Scope and Limits of the Right to Sport in Turkish Law, Annales de la Faculté de Droit d'Istanbul, Sayı:68, 2019, ss. 1-14.

Aydın, Zübeyt: Spor ve Spor Politikaları, Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu "Av. Akın Ataksoy" Armağanı (Ed. Çağlar, Tacar), Ankara Barosu Yayınları, Ankara, 2015, ss. 175-311.

Bahadır, Oktay/Kıldan, İ. Turgut: Özel Güvenlik Görevlilerinin Zor Kullanma Yetkisi, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, Sayı:3, 2013, ss. 274-310.

Bal, Yakup/Şahin, Yahya/Karabulut, Mustafa: Danıştay 10. Dairesinin Tazminat Davalarına İlişkin Seçilmiş Kararları, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2003.

Basson, Jean-Charles/Lestrelin, Ludovic: Pour une sociologie politique du supportérisme: penser le militantisme et la partisanerie des supporters de football en Europe, L'autre visage du supportérisme. Autorégulations, mobilisations collectives et mouvements sociaux (Ed. Busset, T./Besson, R./Jaccoud, C.), Peter Lang, Bern, 2014, ss. 21-39.

Beloff, Michael J./Kerr, Tim/Demetriou, Marie: Sports Law, Hart Publishing, Oxford, 1999.

Bıçakcı, Levent: Sporda Disiplin ve Siyaseti, Spor Hukuku Dersleri (Ed. Erkiner, Kısmet/Soysüren, Ali), Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, İstanbul, 2007, ss. 275-284.

Bilgen, Pertev: İdare Hukuku Dersleri, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1999.

Boz, S. Sacit/Özdemir, Yücel/Nacak, Mehmet vd.: İdare Hukuku Açısından Kamu Düzeni Unsurları (Ed. Boz, S. Sacit), Adalet Yayınları, Ankara, 2020.

Carius, Manuel: Police administrative et activités sportives de pleine nature, Revue Juridique de l'Environnement, Sayı:2, 2001, ss. 173-199.

Cherpillod, Ivan/Coenen, Peter T. M./Crespo Pérez, Juan de Dios: Hooliganism, CAS and Football: Landmark Cases (Ed. Wild, Alexander), Springer, Netherlands, 2012, ss. 181-208.

Coenen, Peter T. M./Pearson, Geoff/Tsoukala, Anastassia: Legal Responses to Football ‘Hooliganism’ in Europe-Introduction, Legal Responses to Football “Hooliganism” in Europe, (Ed. Tsoukala, Anastassia/Pearson, Geoff/Coenen, Peter T. M.), Springer, Netherlands, 2016, ss. 1-17.

Corthaut, Tim: EU ordre public, Kluwer Law International, Leuven, 2009.

Çağlayan, Ramazan: Spor Hukuku, Asil Yayıncılık, Ankara, 2007.

Delcros, Xavier/Delcros, Bertrand: Fransız Hukuk Sisteminde İdari Sorumluluk Rejimi (çev. Candan, Turgut), Danıştay Yayınları, Ankara, 1984, ss. 1-104.

Demiral Bakırman, Büşra: Türk Ceza Hukukunda Şike ve Teşvik Primi Suçu, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017.

Demirbaş, Timur: Şiddet Suçlarına Genel Bir Bakış, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:65, Sayı:4, 2016, ss. 3345-3353.

Dere, Coşkun: Spor Müsabakalarını Seyirden Yasaklanma, Av. Ömer Remzi Arıkan Armağanı (Ed. Çağlar, Tacar), Ankara Barosu Yayınları, Ankara, 2013, ss. 265-280.

Derosier, Jean-Philippe: Olağanüstü Hal: Özgürlüğün Güvenlik Hali Hukuk Devletine Saygılı Olağanüstü Hali Anlamak (çev. Alkış, Burcu), Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Sayı:2016/1, 2016, ss. 23-35.

Dönmez, Kazım Y.: Spor Uyuşmazlıklarına İlişkin Yabancı Mahkeme ve Hakem Kararların Tanınması ve Tenfizi, Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Av. İsmail İnan Armağanı (Ed. Çağlar, Tacar), Ankara Barosu Yayınları, Ankara, 2013, ss. 243-270.

Duran, Lütfi: Türkiye İdaresinin Sorumluluğu, TODAİE Yayınları, Ankara, 1974.

Düren, Akın: İdare Hukuku Dersleri, Sevinç Matbaası, Ankara, 1979.

Engin, Tuncay: Sportif Organizasyonlarda Özel Güvenlik, Türk İdare Dergisi, Yıl:80, Sayı:460, 2008, ss. 169-180.

Epözdemir, Rezan: Müsabaka Alanlarındaki Sporcuların Hakaret İçeren Eylemleri ile Kasten Yaralama ve Mala Zarar Verme Eylemlerinin Türk Ceza Hukuku Açısından Değerlendirilmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:21, Sayı:2, 2019, ss. 777-804.

Erdemli, Atilla: Spor Nedir?, Spor Hukuku Dersleri (Ed. Erkiner, Kısmet/Soysüren, Ali), Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, İstanbul, 2007, ss. 11-20.

Erdemli, Atilla: Temel İnsan Hakları ve Spor, Spor Hukuku Dersleri (Ed. Erkiner, Kısmet/Soysüren, Ali), Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, İstanbul, 2007, ss. 21-32.

Erdemli, Atilla: Toplum ve Spor, Spor Hukuku Dersleri (Ed. Erkiner, Kısmet/Soysüren, Ali), Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, İstanbul, 2007, ss. 47-54.

Erkiner, Kısmet: Spor Hukuku'nun Çoğulluğu, Spor Hukuku Dersleri (Ed. Erkiner, Kısmet/Soysüren, Ali), Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, İstanbul, 2007, ss. 183-190.

Erkiner, Kısmet: Spora Tarihsel Bir Bakış, Spor Hukuku Dersleri (Ed. Erkiner, Kısmet/Soysüren, Ali), Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, İstanbul, 2007, ss. 55-94.

Ertaş, Şeref: Spor Karşılaşmalarında Sporcuların Yaralanmalarından ve Ölümlelerinden Doğan Hukukî Sorumluluk, Spor Hukuku Dersleri (Ed. Erkiner, Kısmet/Soysüren, Ali), Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, İstanbul, 2007, ss. 237-264.

Ertaş, Şeref: Sporda Şiddet Yasayla Önlenebilir Mi?, Yaşar Üniversitesi Hukuk Fakültesi Bilimsel Temyiz Dergisi, Sayı:2, 2012, ss. 6-14.

Ertaş, Şeref/Petek, Hasan: Spor Hukuku, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2017.

Esin, Yüksel: Danıştay'da Açılacak Tazminat davaları İkinci Kitap: Esas, Balkanoğlu Matbaacılık, Ankara, 1973.

Fechner, Frank/Arnhold, Johannes/Brodführer, Michael: Sportrecht, Mohr Siebeck, Tübingen, 2014.

Foster, Ken: Is There a Global Sports Law?, Entertainment Law, Cilt:2, Sayı:1, 2003, ss. 1-18.

Gardiner, Simon/Welch, Roger: Sport, Racism and the Limits of Colour Blind Law, Race, Sport and British Society (Ed. Carrington, Ben/McDonald, Ian), Routledge, London, 2001, ss. 133-149.

Giulianotti, Richard/Klauser, Francisco: Introduction: Security and Surveillance at Sport Mega Events, Urban Studies, Cilt:48, Sayı:15, 2011, ss. 3157-3168.

Gök, Yasemin/Sunay, Hasan: Türkiye ve Fransa'da Uygulanan Spor Yönetiminin Kamu Yönetimi Açısından Karşılaştırılması, Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt:8, Sayı:1, 2010, ss. 7-16.

Gölcüklü, Feyyaz: İdari Ceza Hukuku ve Anlamı; İdarenin Cezaî Müeyyide Tatbiki, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Cilt:18, Sayı:2, 1963, ss. 115-182.

Gözler, Kemal: İdare Hukuku Cilt-II, 3. Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa, 2019.

Guettier, Christophe: Droit administratif, Montchrestien, Paris, 1998.

Günday, Metin: İdare Hukuku, 11. Baskı, İmaj Yayıncılık, Ankara, 2017.

Güneysu, Gökhan: Uluslararası Hukuk Kuramı Açısından Global İdare Hukuku Bir Girizgâh, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:6, Sayı:2, 2015, ss. 287-306.

Gürten, Kadir/Erenel, Ege: Lex Sportiva: Spor Hukukunun Küreselliği, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:3, Sayı:1, 2012, ss. 295-316.

Healey, Deborah: Sport and the Law, 3. Baskı, UNSW Press, Sydney, 2005.

Houlihan, Barrie: Public Sector Sport Policy Developing a Framework for Analysis, International Review For the Sociology of Sport, Cilt:40, Sayı:2, 2005, ss. 163-185.

Hoye, Russell/Nicholson, Matthew/Houlihan, Barrie: Spor ve Politika (Çev. Tınaz, Cem), Beta Yayıncılık, İstanbul, 2015.

Karan, Nur: Özel Güvenlik, Legal Hukuk Dergisi, Sayı:50, 2007, ss.427-442.

Karatepe, Şükrü: İdare Hukuku, Anadolu Matbaacılık, İzmir, 1988.

Koca, Mahmut: 6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda Düzenlenen Suçlar ve Kabahatler, Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu (Ed. Şahin, Cumhur/Özgenç, İzzet/Üzülmez, İlhan), 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2012, ss. 47-84.

Kocasakal, Ümit: Spor Hukukunun Özellikleri Çerçevesinde Tahkim Yargılaması ve Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu, İstanbul Barosu Dergisi Spor Hukuku Özel Sayısı, İstanbul, 2007, ss. 41-56.

Lestrelin, Ludovic/Sallé, Loïc: Le sport et ses valeurs: mobilisation des acteurs et élaboration d'un consensus, Le sport est-il éducatif ?, Rouen, PUR, 2004, ss. 221-229.

Mandin, François: Le traitement juridique du risque sportif: de l'individualisation à la socialisation du risque, Les Cahiers de Droit du Sport, CDS 8, Les Presses Universitaires d'Aix-Marseille, 2007, ss. 25-31.

McComb, David G.: Sports: An Illustrated History, Oxford University Press, Oxford, 1998.

McDougal, Myres S./Lasswell, Harold D./Chen, Lung-chu: Human Rights and World Public Order: The Basic Policies of an International Law of Human Dignity, Oxford University Press, Oxford, 2019.

McFee, Graham: Are there philosophical issues with respect to sport (other than ethical ones)?, Ethics and Sport (Ed. McNamee, M. J./Parry, S. J.), E&FN Spon, London and New York, 1998, ss. 3-18.

Memiş Kartal, Pınar: Bir Hak Olarak Spor Faaliyeti, MÜHFHAD, Cilt:26, Sayı:2, 2020, ss. 537-570.

Okay Tekinsoy, Özge: Kolluk, İdare Hukuku (Ed. Yıldırım, Turan), 7. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, ss. 471-531.

Okay Tekinsoy, Özge: İdare Hukukunda Kamu Düzeni Kavramı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2011.

Oswald, Denis: Etat des lieux en matière de lutte contre le dopage, Spor Hukuku Kolokyumu (Colloque de droit du sport), Beta Yayıncılık, İstanbul, 2005, ss. 71-79.

Ozansoy, Cüneyt: Tarihsel ve Kuramsal Açından İdarenin Kusurdan Doğan Sorumluluğu, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara, 1989.

Öngel, H. Basri: Sporda Etik Değerler Açısından Doping, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt:2, Sayı:2, 1997, ss. 68-79.

Özay, İl Han: Futbolda Özelleştirme, İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi, Cilt:11, Sayı:1-3, 1990, ss. 31-37.

Özay, İl Han: İdari Kolluk-Adli Kolluk, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt:71, Sayı:1, 2013, ss. 947-961.

Özbek, Oğuz: Sporda Etik Dışı Davranış Alanları ve Etik İlkeler, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt:4, Sayı:4, 1999, ss. 38-50.

Özdemir Kocasakal, Hatice: Sportif Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü ve Spor Tahkim Mahkemesi (CAS), Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2013.

Özeren, Ahmet vd.: Belirli Konularda Bütün Emsalleriyle Danıştay Kararları, Başnur Matbaası, Ankara, 1969.

Özgenç, İzzet: Değerlendirme ve Sonuç, Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu (Ed. Şahin, Cumhur/Özgenç, İzzet/Üzülmez, İlhan), 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2012, ss. 96-126.

Öztek, Selçuk: Devlet ve Sportif Faaliyet, Spor Hukuku Yazıları: Av. Kısmet Erkiner Armağanı, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul, 2014, ss. 17-24.

Öztek, Selçuk: Sporda Hukukçunun Yeri ve Önemi: Tahkim Kurulu Örneği, Spor Hukuku Dersleri (Ed. Erkiner, Kısmet/Soysüren, Ali), Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, İstanbul, 2007, ss. 191-200.

Parrish, Richard: Sports law and policy in the European Union, Manchester University Press, Manchester, 2003.

Pauliat, Hélène: Les animaux et le droit administratif, Pouvoirs, Les animaux, No.131, 2009, ss. 57-72.

Rehberg, Jörg/Flachsmann, Stefan: İsviçre Ceza Hukukuna Göre Doping'in Dolandırıcılık Olarak Cezalandırılabilirliği (çev. Ünver, Yener), Spor ve Ceza Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004, ss. 27-40.

Reinhart, Michael: Sportif Faaliyetler Sırasındaki Yaralanmalar ve Kazalarda Ceza Takibatı Yapılmasında Kamu Menfaati (çev. Özbek, V. Özer), Spor ve Ceza Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004, ss. 51-59.

Sallé, Loïc: Le traitement du dopage par les médias. L'exemple du magazine Sport et Vie, Revue européenne de management du sport, Sayı:6, 2001, ss. 157-193.

Sancakdar, Oğuz: İdari Cezaların Yaptırım Teorisindeki Yeri ve Türk Hukuku'ndaki Anayasal Temeller, İstanbul Kültür Üniversitesi İdari Ceza Hukuku Sempozyumu (Ed. Uluşan, İlhan/Başaran Yavaşlar, Funda), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2009, ss. 59-109.

Sancakdar, Oğuz/Önüt, Lale Burcu/Us Doğan, Eser vd.: İdare Hukuku Teorik Çalışma Kitabı, 9. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.

Schot, Natasha: Sporda İhmal Sorumluluğu (çev. Hertuna, Gizem), Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Av. İsmail İnan Armağanı (Ed. Çağlar, Tacar), Ankara Barosu Yayınları, Ankara, 2013, ss. 451-466.

Schulkin, Jay: Sport: A Biological, Philosophical, and Cultural Perspective, Columbia University Press, New York, 2016.

Sever, D. Çiğdem: COVID-19 Günlerinde İdare Hukuku: Salgınla Mücadelede Kolluk Yetkileri Üzerine Bir İnceleme, Anayasa Hukuku Dergisi, Sayı:17, 2020, ss. 187-238.

Snyder, Eldon E./Spretizer, Elmer: Sociology of Sport: An Overview, The Sociological Quarterly, Cilt:5, Sayı:4, 1974, ss. 467-487.

Şenol, Talay: Spor Hukuku ve Spor Etiği Işığında Fair Play, Ankara Barosu Spor Hukuku Kurulu Av. İsmail İnan Armağanı (Ed. Çağlar, Tacar), Ankara Barosu Yayınları, Ankara, 2013, ss. 707-715.

Şimşek, Aslı: Genel Kamu Hukukunun Temel Kavramı Olarak Kamu Düzeni, Turhan Kitabevi, Ankara, 2012.

Şirin, M. Cemil: Fransa'da COVID-19 ile Mücadele Kapsamında Ulusal Düzeyde Alınan Kolluk Tedbirlerinin Hukuki Rejimi: İlk İzlenimler, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt:78, Sayı:2, 2020, ss. 1009-1046.

Tan, Turgut: Sözleşme Özgürlüğüne Kamunun Müdahalesi, Prof. Dr. Yıldırım Uler'e Armağan, Yakın Doğu Üniversitesi Yayınları, Lefkoşa, 2014, ss. 513-524.

Tan, Turgut: İdare Hukuku, 7. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2018.

Taylor, Tracy/Toohey, Kristine: Security, perceived safety, and event attendee enjoyment at the 2003 Rugby World Cup, Tourism Review International, Cilt:10, Sayı:4, 2006, ss. 257-267.

Terlemez, Murat/Yorulmazlar, Mehmet M.: Türkiye'de Sportif Küreselleşmenin Etkileri, International Journal of Social Science, Cilt:3, Sayı:2, 2020, ss. 81-86.

Tezcan, Durmuş: Uluslararası Terör Suçlarında Uluslararası Yardımlaşma, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:1, Sayı:1, 1988, ss. 19-27.

Tezcan, Durmuş/Erdem, M. Ruhan/Sancakdar, Oğuz/Önok, R. Murat: İnsan Hakları El Kitabı, 9. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.

Tezcan, Mahmut: Toplumsal Değişme ve Spor, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt:25, Sayı:2, 1992, ss. 617-623.

Türkmen, Mutlu/Özsarı, Arif: Covid-19 Salgını ve Spor Sektörüne Etkileri, International Journal of Sport Culture and Science, Cilt:8, Sayı:2, 2020, ss. 55-67.

Ulusoy, Ali D.: İdari Yaptırımlar, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2013.

Vieweg, Klaus: Spor Hukukunun Büyüsü, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:1, Sayı:1, 2010, ss. 1-39.

Walker, Wolf-Dietrich: Seyirci Taşkınlıklarının Özel Hukuka İlişkin Sorunları (çev. Taş Korkmaz, Hülya), Fasikül Hukuk Dergisi, Cilt:5, Sayı:45, 2013, ss. 7-10.

Wong, Glenn M.: Essentials of Sports Law, 4. Baskı, Praeger, Oxford, 2010.

Yaşar, H. Nuri: İdare Hukuku, 2. Baskı, Der Yayınları, İstanbul, 2014.

Yaşar, Yusuf: Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun'un 18'inci Maddesinde Yer Alan Seyirden Yasaklanma ile Seyirden Yasaklama Tedbirleri, MÜHFHAD, Cilt:19, Sayı:1, 2013, ss. 3-38.

Yayla, Yıldızhan: İdare Hukuku, 2. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2010.

Yenisey, Feridun: Sporda Cezai Sorumluluk, Spor Hukuku Dersleri (Ed. Erkiner, Kısmet/Soysüren, Ali), Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, İstanbul, 2007, ss. 265-274.

Yıldırım, Turan: İdarenin Sorumluluğu, İdare Hukuku (Ed. Yıldırım, Turan), 7. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, ss. 823-853.

Yıldız Akgül, Şerife: İdari Faaliyetlerin Devri Bağlamında Özel Güvenlik, Adalet Yayınevi, Ankara, 2011.

Zabunoğlu, Y. Kazım: İdare Hukuku Cilt-I, Yetkin Yayınları, Ankara, 2012.

Zanobini, Guido: İdare Hukuku Cilt-I: Umumiyet İtibarile İdarî Nizam (çev. Akgüç, Atıf/Erman, Sahir), İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1945.

Zanobini, Guido: İdari Ceza Hukukunda Kıstas Mes'elesi (çev. Günal, Yılmaz), Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Cilt:18, Sayı:3, 1963, ss. 301-318.

YARARLANILAN ELEKTRONİK AĞ ADRESLERİ

<http://hudoc.echr.coe.int>

<https://legalbank.net>

<https://www.anayasa.gov.tr/tr/kararlar-bilgi-bankasi>

<https://www.conseil-etat.fr/ressources/decisions-contentieuses/arianeweb2>

<https://www.icisleri.gov.tr>

<https://www.lexpera.com.tr>

<https://www.tff.org>

<https://codes.droit.org>